

Pozdrav IV. kongresu LMS v Ljubljani!

Foto: Pfajfer

»Vaša naloga je, da bodo naši ljudski mladinci vredni stopati pod vodstvom Komunistične partije pri graditvi socializma v naši državi, da bodo internacionalisti v vsem pomenu te besede, da bodo vsi taki, kakršni ste bili vi, kakršni ste vi in kakršni naj bodo mladinci današnje Jugoslavije!«

Maršal Tito

tovariš

1 - IV - 49
ŠTEV. 13
LETO V
DIN 8

MED KOVAČI V KROPI

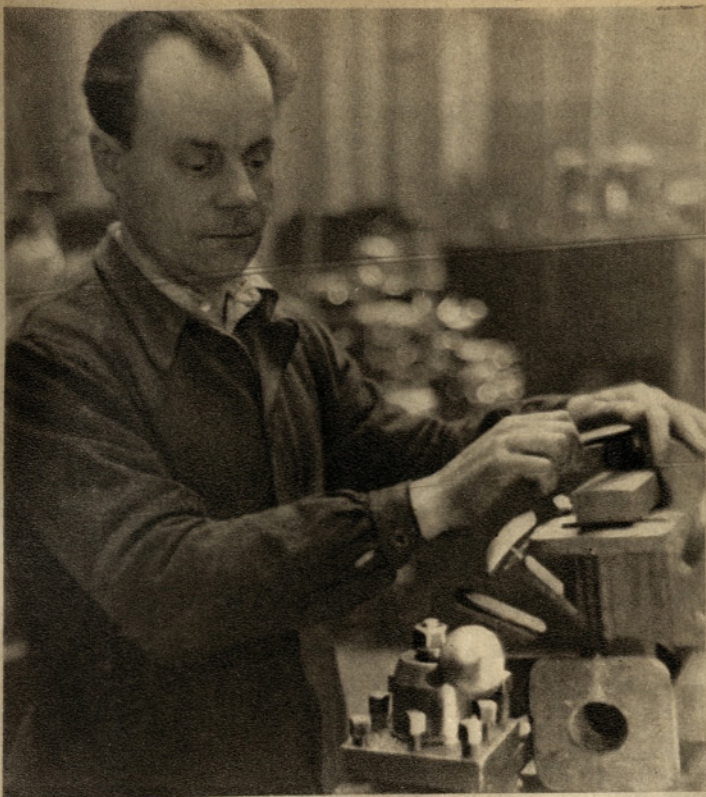
Iz starih časov, ko so na Gorenjskem še kopali železno rudo, sta se ohranili dve naši starinski naselji, znameniti po svojih kovaških in žebljarskih izdelkih: Kropa in Kamna gorica. V prostrani gorski kotlini pod romantično planino preživlja Kropa nove utripe svojega dela. Zadrugištvo je v novi državi visoko dvignilo kroparsko obrt in ji omogoča v zadrugi »Plamen« visok, kvaliteten razvoj. Izdelki iz Kroke krasijo danes mnoga stanovanja, razen tega pa skrbe kroparski kovači, da z drugimi svojimi izdelki prispevajo k naši splošni planski proizvodnji.

Naše slike nam nudijo vpogled v današnje življenje in delovanje v Kropi. Zgoraj je pogled na Kropo, spodaj pa vidimo, kako moški in ženske na roko kujejo žeblje za planinarske in smučarske čevlje. Žene in dekleta se že od nekdaj polnovredno vključujejo v kroparsko železarsko obrt. Na spodnji sliki vidimo delavko, ki navija matice na vijake.

Na desni od zgoraj navzdol: Umetelni kovači zadrugi »Plamen«, ki jih vidimo pri delu, oskrbujejo naša stanovanja z okusno kovanimi izdelki: s pepelniki, vazami in podobnim okrasjem. Izdelujejo jih v novo urejenih delavnicah. — Stare kovačnice ob Kroparici, ki jih opeva pesnik Župančič, prehajajo v zgodovino. Ne bodo jih podrli, marveč ohranili za spomin na čase, ki jih jedrnat in slikovito odraža Župančičeva socialna pesem »Žebljarska«. — Kroparski zadrugi imajo danes lastno ekonomijo z živinorejo in si po skupnih močeh lajšajo in boljšajo svoje gospodarsko stanje. Za oddih, razvedrilo in kulturno poglobljanje pa so si uredili prijeten Rdeči kočitek, kjer imajo čitalnico in se shajajo k družabnim sestankom.

Foto: Jere

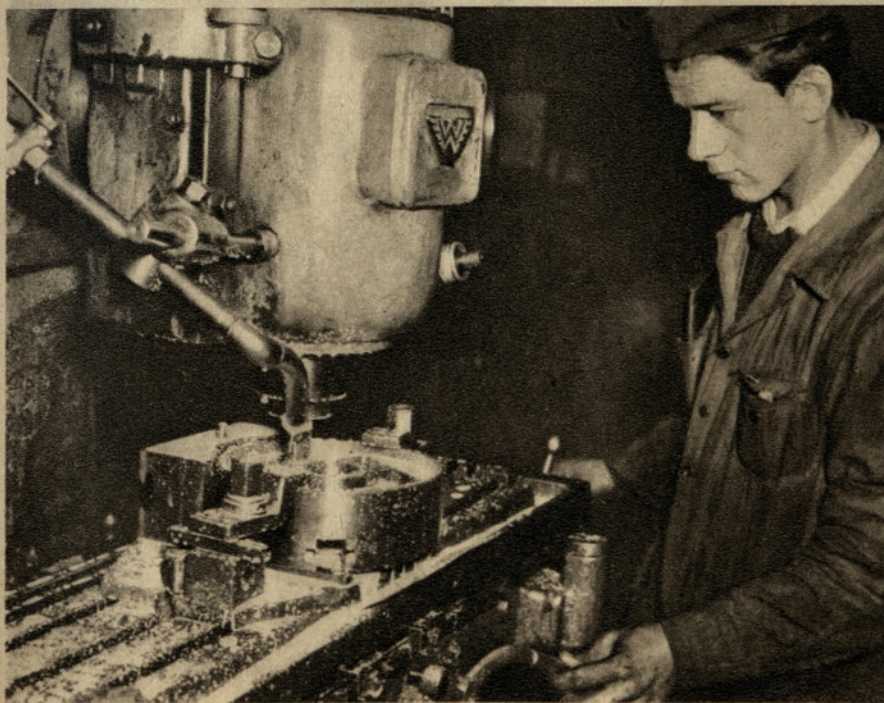
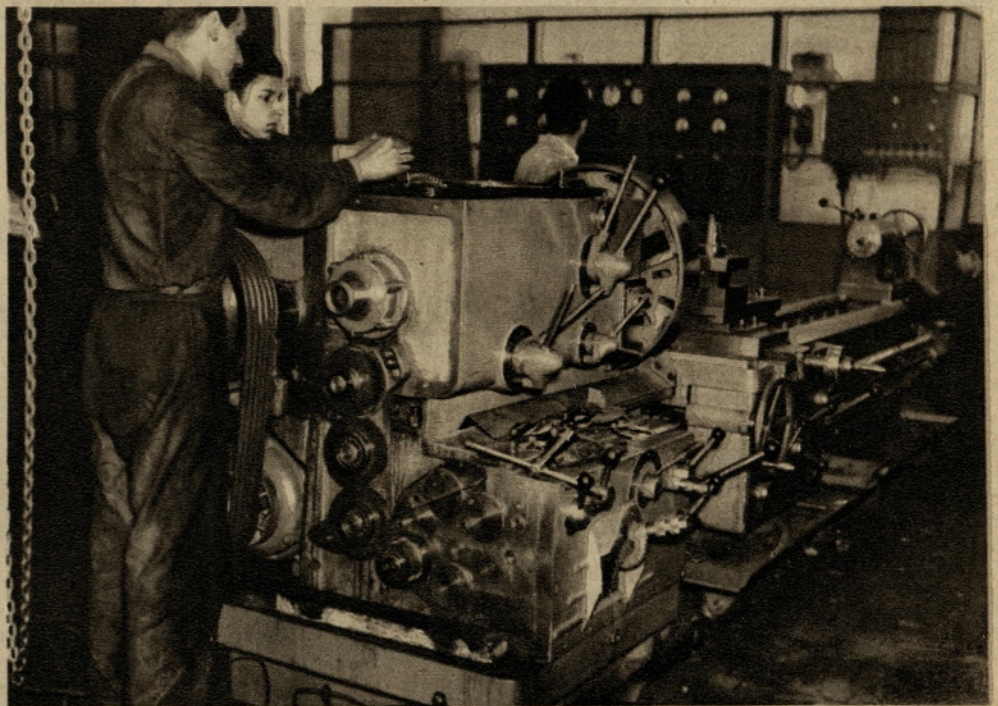

KOVAČI NAŠE INDUSTRIJE

Od 20. do 22. marca je bil v Ljubljani II. kongres kovinarjev Jugoslavije, ki je okrepil delo za nadaljnjo plansko graditev industrije. Vedno novi zgledi pričujejo o veliki požrtvovalnosti kovinarjev. Kakor v mnogih drugih podjetjih metalurgije, je bilo tudi v železniških delavnicah v Zagrebu nedavno razdeljenih 290 nagrad in pohval. Med nagrajenci je racionalizator Živko Pintar (na zgornji sliki). — Ob kongresu je bila v Domu sindikatov v Ljubljani pritejena razstava, ki je žela mnogo priznanja. Pogled na razstavo nudi naša slika na levi. — Da bo naša

metalurgija dobila novih surovin, nabiramo staro železo. Pionirji so pri tem zlasti marljivo na delu. Mnogi mladinci pa se vključujejo v kovinarsko proizvodnjo. O tem pričata spodnji dve sliki na levi.

Slike na desni kažejo nekatere prizore iz težke industrije: ulivanje plošč-okretnic za vagončke v litostroju, montiranje nove stružnice, ki jo je konstruiral inž. Lisjak v tovarni orodnih strojev »Prvomajsk v Zagrebu«, ter izdelavo železnih sestavnih delov za nove mostove v Splošni tovarni kovinastih konstrukcij v Mariboru.

Ljudska mladina Slovenije

se je z veliko vnamo, s prireditvami in tekmovanji pripravila na svoj IV. kongres od 25. III. do 10. IV. v Ljubljani. Počastila je Svetovni mladinski teden in bo z ostalo Ljudsko mladino Jugoslavije sodelovala na letošnjih prireditvah: avgusta na Svetovnem festivalu mladine in študentov in septembra na II. Svetovnem mladinskem kongresu. Naša mladina se dosledno bori za enotnost demokratičnih sil proti napadalnim imperialistom. Tekmovanja okrajnih vodstev in krajevnih organizacij ter pionirskih odredov so z vedno novimi delovnimi zmagami prizorišča vnete borbe za zastavico IV. kongresa LMS. Naše slike kažejo nekatere prizore, kako se vzgaja in razvija današnja mladina v Sloveniji.

Zgoraj: Industrijsko-kovinarske šole nam dajejo leto za leto nove, dobro usposobljene strokovnjake za našo industrijo. — Mladina se vključuje v kmetijsko obdelovalno združništvo. Na Lackovi zadrugi sadijo mladinke sočivje.

Na levi: Kdor je nadarjen za umetnost, so mu pota vanjo odprta. Posnetek je z Akademije upodablajočih umetnosti v Ljubljani. — Naslednje tri slike nam kažejo današnje razvedrilo, ki je med našo mladino najbolj priljubljeno: šah, gledališča in smučanje. Tako se mladina utrjuje duševno in telesno po starem geslu: zdrav duh v zdravem telesu!

LJUDSKA MLADINA SLOVENIJE

Pred IV. kongresom LMS v Ljubliani

Ze tri mesece se naša mladina pripravlja na svoj veliki praznik, na IV. kongres Ljudske mladine Slovenije. To bo praznik naše mladosti, praznik veselja nad doseženimi uspehi mladih graditeljev socializma v naši republiki. Praznovali ga bodo mladi rudarji, kovinarji, tekstilni delavci, mladi zadružniki, dijaki, praznovala ga bo mladina vseh naših mest, trgov in vasi. To bo delovni praznik naše mladine, katera bo po dveh letih dajala obračun svojega dela. Njeni delegati bodo pretresli uspehe dejavnosti Ljudske mladine Slovenije, pomanjkljivosti njenega dela in si zastavili za sedanje obdobje naše družbene stvarnosti naloge, ki jih ji poverja naša učiteljica in voditeljica Komunistična partija Jugoslavije.

Cez nekaj mesecev bosta minili dve leti, odkar je bil III. kongres Ljudske mladine Slovenije. Ta je govoril o tem, kako se bo naša mladina vključila skupno z vsem delovnim ljudstvom v veliko borbo za zgraditev socialistične domovine, kako bo stopila v prve vrste ustvarjalcev našega petletnega plana. Od takrat pa do danes je skupno z mladino vse Jugoslavije častno izpolnjevala naloge, katere ji je zaupalo njeno ljudstvo in naša Partija. Kakor za celotno Ljudsko mladino Jugoslavije, je bil tudi za Ljudsko mladino Slovenije ta čas šola velikih preizkušenj, moči, trdnosti in njene enotnosti. V mnogih primerih, ki niso poznani samo pri nas, ampak tudi izven mej naše države, je dokazala veliko ljubezen do svoje dežele in njenih narodov.

Kdo od naših ljudi ne pozna velikih spomenikov patriotizma naše mladine: proge Šamac—Sarajevo, avtoceste Zagreb—Beograd, tovarne v Železniku, velikih del na Lijaku, livarne Titan, ceste Celje—Št. Peter, velikih del na Novi Gorici in progi Dutovlje—Sežana, pionirske proge, proge Kučevo—Brodica v Srbiji, proge Nikšić—Titograd v Crni gori, cest po naših bogatih gozdovih, hidrocentrale Mavrovo v Makedoniji in mnogih manjših, krajevnih akcij? 37.604 članov Ljudske mladine Slovenije je delalo na vseh teh velikih objektih socialistične graditve domovine, za lepšo bodočnost naših narodov.

Za pospeševanje uspešnega dela naše industrije se je čez 7000 mladincev in mladink v rudnikih, tovarnah in drugih podjetjih združilo v okoli 1300 proizvodnih brigad in številk, ki daleč prekašajo uspehe individualnega dela, vzgajajo nove strokovne kadre in preobrazujejo mlade delavce v zavestne socialistične ustvarjalce. Njena zasluga je, da se je gibanje novih načinov dela široko razvilo in s tem mnogo doprineslo k izvrševanju nalog naše industrije v petletnem planu.

Tudi kmečka mladina je krepko posegla v gospodarsko-politično dejavnost naše vasi. Sodelovala je v odmerjanju in pobiranju davčnih obveznosti, v odkupnih akcijah, setvenih kampanjah, pri uničevanju sadnih in rastlinskih škodljivcev. Pri gradnji zadružnih domov je delalo v svojih enotah 13.923 kmečke mladine. Aktivno se je vključila tudi v zadružno gibanje; danes je okoli 27.000 mladincev in mladink članov kmetijskih zadrug, v same upravne odbore teh pa je dala okoli 1400 svojih najboljših članov. 10.000 kmečke mladine se je v letošnjem zimskem času učilo v izobraževalnih tečajih. Ljudska mladina je na deželi aktivizirala svoje člane za ustanavljanje ekono-mij in delaj na teh; prav ta čas je težišče svojega dela prenesla v vsesplošno gibanje kmečkega življa za ustanavljanje kmetijskih obdelovalnih zadrug, za razvijanje socialističnega sektorja kmetijske proizvodnje in splošno preobrazbo naše vasi.

Na nekaterih gimnazijah, srednjih strokovnih šolah in nižjih strokovnih šolah je Ljudska mladina Slovenije dosegla lepe uspehe v vzgajanju ljudske inteligence in strokovnega kadra. Na teh šolah je mladinska organizacija stremela za tem, da tej mladini privzgoji lastnosti novega človeka, da ji pomaga pridobivati znanje in ga ji tudi razširja z razlaganjem vsakodnevne političnega življenja in današnje družbene stvarnosti.

V široki kulturno-prosvetni dejavnosti, ki izpolnjuje življenje naše mladine, naj omenimo samo velik napredek, ki ga je organizacija dosegla lansko leto v pripravi za republiški in zvezni festival Ljudske mladine. To je zakti-viziralo tisoče mladincev in mladink Slovenije, organizacija je krepkeje pričela z delom na tem področju. Prav tako je velik uspeh tudi ustanovitev Zveze mladih kulturnih delavcev, katere namen je, vzgajati in dvigati mlade talente ter širok krog mladine, ki hočejo delati na kulturno-umetniškem polju.

Vse delo mladinske organizacije je prevečala idejno-politična vzgoja mladine, ki je krepila in jeklenila njene vrste, ker je vse njeno učenje temeljilo na znanosti marksizma-leninizma. K poglobljanju tega je mnogo pripomogel enotni študij po programu Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije in po katerem se danes učijo desetisoči mladine Slovenije.

Vse to je pripomoglo, da se je Ljudska mladina Slovenija od svojega III. do IV. kongresa vidno okrepila in razširila. Med tem časom je organizacija narasla za okoli 27.000 novih članov. Tako je naša mladina delala ta čas, njeno delo je bilo uspešno zato, ker se je oklepala naše Komunistične partije in njenega vodstva, ki mu brezmejno zaupa. Ona ne verjame klevetnikom naše Partije, našega državnega vodstva, vsega našega ljudstva in njegove mladine. Kakor doslej, se bo tudi v bodoče borila proti poizkusom sovražnega in razdiralnega dela v svojih vrstah, pa naj bodo to sovražniki imperialističnega ali z oblasti vrženega kapitalističnega kova, reakcionarne duhovščine, ali pod plaščem resolucije Informbiroja skriti sovražniki naše nove države.

Takšen razvoj in delo Ljudske mladine Slovenije v sklopu Ljudske mladine Jugoslavije je dal organizaciji visoko politično in ideološko trdnost. Zato se je tudi tako visoko približala organizaciji Zveze komunistične mladine Jugoslavije, ki je predstavljala borbena in vzgojno jedro Ljudske mladine. Po predvidevanju naše Partije je zato prišlo do zlitja obeh organizacij, kar se je po sklepih V. kongresa KPJ izvedlo na skupnem kongresu SKOJ-a in Ljudske mladine. Takrat je nastopilo novo obdobje razvoja mladinske organizacije. Čakala jo je velika vzgojna naloga: na stotisoče ljudstvu in domovini predane mladine prenesti vse moralno-politične vrline Zveze komunistične mladine. Ob tem postaja Ljudska mladina še večja šola socialistične vzgoje naše mladine pod neposrednim vodstvom Komunistične partije Jugoslavije. Skupni kongres Zveze komunistične mladine in Ljudske mladine Jugoslavije je zato obvezal enotno organizacijo — Ljudsko mladino Jugoslavije, da bo še bolj ko doslej mobilizirala stotisoče mladine Jugoslavije v graditvi socialistične dežele na osnovi poglobljanja njene politične in ideološke enotnosti, da se tako uveljavi kot komunistična mladinska organizacija in najbližji pomočnik naše Partije.

Prav zato bo tudi IV. kongres Ljudske mladine Slovenije obravnaval to, kako bo naša mladinska organizacija ostvarjala programska načela enotne organizacije. Bo torej prvenstveno govoril o velikih vzgojnih nalogah Ljudske mladine Slovenije, kjer mora biti tudi težišče vse njene dejavnosti. Govoril bo o tem, kako bo mladinska organizacija vzgajala široke množice mladine v aktivnem socialističnem patriotizmu, v odločne borce proti imperialističnim sovražnikom, ji privzgojala lastnosti socialističnega človeka, kakršne so resnicoljubnost, odkritost, tovarništvo in poštenost, kako bo mladino vzgajala v propagandi marksističnega svetovnega nazora pa v odločnem boju proti vsem nazadnjaškim in sovražnim vplivom na mlade ljudi, za odpravo malo-meščanskih predsodkov in navad v vrstah mladine. Temeljito bo seznanjala mladino z linijo naše Partije, da bo tako njeno delo na vseh, v tovarnah in šolah, povsod, kjer mladina dela in živi, uspešno in v skladu z razvojem socialistične ustvarjalnosti celotnega našega ljudstva.

IV. kongres Ljudske mladine Slovenije bo razpravljal o tem, kako bo mladinska organizacija razvijala pestro, zdravo, idejno kvalitetno kulturno-prosvetno, fizikulturno, športno in družbeno življenje, da tako zagotovi naši mladini zdrav odih in razvedrilo ter obenem preprečuje kvarno moralno politično delo naših sovražnikov med mladino.

Kongres bo dalje govoril o tem, kako bo Ljudska mladina Slovenije na podlagi takšnega vzgojnega dela in ob tem, ko je politična zrelost naše mladine že visoko razvita, tudi letos mobilizirala svoje moči, da doseže nove socialistične zmage. Na gradnjo avtoceste »Bratstvo in enotnost« in stanovanjskih blokov v Beogradu bo poslala 11.000 svojih članov ter dala v težko industrijo in rudarstvo 8000 novih delavcev in delavk v dokaz privrženosti našega mladega rodu Komunistični partiji Jugoslavije, ljubezni do napredka in procvita naše domovine.

IV. kongres Ljudske mladine Slovenije bo pomenil novo vzpodbudo mladini Slovenije za izvrševanje nalog tretjega planskega leta, pomenil bo korak naprej k razvijanju enotne mladinske organizacije, dal bo perspektivo nadaljnje graditve Ljudske mladine posebno za vzgojo mladega rodu, in bo končno pomenil tudi poziv za še tesnejšo strnitev mladinskih vrst okoli Komunistične partije, za zgraditev močne socialistične domovine.

France Godec: Mladinske brigade

BEDNO SRAMOTENJE NAŠE DRŽAVE

V New Yorku je zboroval te dni kongres kulturnih in znanstvenih delavcev za svetovni mir, čigar poglavitni smoter je pripomoči k rešitvi problemov miru in za uresničenje trajnega miru propagirati sporazum med ZDA in Sovjetsko zvezo. Udeležba je presegla vsa pričakovanja, čeprav je ameriško zunanje ministrstvo mnogim naprednim javnim delavcem iz Evrope in Latinske Amerike preprečilo udeležbo in skušalo tako prikriti resnico, da kulturni delavci različnih političnih prepričanj po vsem svetu pozdravljajo ta kongres kot prispevek k miru, po katerem tako hrepene vsi narodi. Kongresa se je poleg delegacij iz Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije udeležila tudi jugoslovanska delegacija pod vodstvom književnika Jovana Popovića, ki je poudaril, da ozračje vojne psihoze, ki ga ustvarjajo monopolistični in imperialistični krogi v ZDA, ni v interesu ameriškega naroda samega ter izrazil trdno prepričanje jugoslovanskih narodov, da je sodelovanje na podlagi enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja ne samo mogoče, ampak tudi nujno potrebno.

Dne 20. aprila se bo na pobudo Mednarodnega komiteja za stike kulturnih delavcev v borbi za mir in Mednarodne demokratične federacije žena začel svetovni kongres pristaev miru v Parizu. Pozivu so se odzvali že številni ugledni javni in kulturni delavci in množične organizacije iz vseh evropskih dežel, Amerike in Azije. Močno delegacijo bo poslala seveda tudi Jugoslavija, saj je Jugoslavija bila in tudi vedno ostane med najvnetejšimi poborniki za mir in demokratično sodelovanje med narodi ter je neomajen steber protiimperialistične fronte.

Jugoslavija je bila v tej svoji politiki vedno dosledna in ni zamudila nobene važnejše prilike, da ne bi to javno manifestirala ne samo z besedami, ampak tudi z dejanji. Dokazala je to na donavski konferenci in na vseh zasedanjih Organizacije Združenih narodov. Jugoslavija je bila tudi prva država, ki je za Sovjetsko zvezo, odklonila tako imenovano »pomoc« po Marshallovem načrtu, s podpiranjem velikih stavk v Španiji in Franciji pa je jugoslovansko delavstvo dokazalo, da ni nikdar zapustilo internacionalnega proletariata. Tembolj preseneča zato sicer neverjetno, toda žal le presrečno dejstvo, da je Jugoslavija, zlasti odkar je bila objavljena znana resolucija Informbiroja, ki je postavila na glavo vse pojme o resnici, pravici, resničnih vrednostih in morali, izpostavljena vedno hujšim, vedno bolj ogabnim breznačelnim napadom ne samo zahodnih imperialistov, ampak še posebno držav ljudske demokracije. Dan za dnem se nam očita, da smo domišljavi, da precenjujemo uspehe v narodni osvobodilni borbi in hkrati podcenjujemo zasluge Rdeče armade v drugi svetovni vojni, da smo preambiciozni na poti k industrializaciji in elektrifikaciji, da je naša petletka ne-realna in neustvarljiva, da gradimo kapitalizem in kulaštvo, da vodimo sovražno politiko nasproti Sovjetski zvezi in da vedno bolj očitno prehajamo v imperialistični tabor. Partijski časopisi Sovjetske zveze, dežel ljudske demokracije, radiopostaje in ostala propagandna sredstva namenoma zamlčujejo delovne napore našega delavskega razreda v bitki, ki jo bijejo naši narodi za izvedbo petletke in ustvaritev socializma v naši domovini. Hkrati na ogabne načine sramože zasluge voditelje naše države in omalovažujejo največje pridobitve naše narodne osvobodilne borbe in naše revolucije. O dokazih za vse te klevete seveda ni niti govora. Informbirojevski zasleplenci se očitno ravno po znanem jezuitskem geslu: Namen posvečuje sredstva. Naše časopisje nasprotno vedno točno in pravilno obvešča naše narode o vseh političnih, gospodarskih in ostalih razmerah v deželah ljudske demokracije in posebno naš delavski

razred z zanimanjem spremlja napore bratskih narodov ter se veseli vsakega njihovega uspeha pri ustvarjanju lepše bodočnosti.

Kadar gre za odnose med državami, ki grade socializem, zahtevata čast in dostojanstvo vsake države, da se dosledno izvaja načelo spoštovanja in enakopravnosti, saj izvira to iz samega socialističnega bistva ljudske demokratičnih držav. Ravno od tega, kako se izvaja to načelo, je odvisna stopnja demokratičnosti vsake države. Toda resolucija Informbiroja je preobličila in popačila vse že razčiščene pojme ter postavila načelo: kar je meni dovoljeno, ni dovoljeno tebi. Vse dežele ljudske demokracije sklepajo obsežne trgovske pogodbe s kapitalističnimi državami, ne da bi se kdo spotikal nad tem, kar je tudi popolnoma razumljivo. Nerazumljivo pa je, da razkričujejo še tako skromne trgovske sporazume Jugoslavije z zahodnimi deželami za izdajstvo nad fronto demokracije in celo za prehajanje Jugoslavije v imperialistični tabor. Kaj briga agente Informbiroja, da je Jugoslavija zaradi neizpolnjevanja trgovinskih obveznosti dežel ljudske demokracije, primorana okrepiti svoje trgovske zveze z zahodnimi državami. Naše nasprotnike tudi prav nič ne briga, da

ima Jugoslavija pogodbe o prijateljstvu in medsebojni pomoči ter gospodarske in kulturne dogovore s Sovjetsko zvezo in z vsemi deželami ljudske demokracije. Povsem upravičeno je zapisal naš bivši zunanji minister Stanoje Simić v beograjski »Politika«: »V čem se razlikujejo načrti in praksa držav ljudske demokracije nasproti Jugoslaviji od Marshallovega načrta ali od novega Trumanovega načrta za zaostale dežele sveta? V čem se po njih razlagana mednarodna trgovina razlikuje od kapitalistične? Kje je socialistični odnos med socialističnimi državami in kako je z izkoriščanjem države po državi?«

V najnovejšem času zlasti Albanija in Bolgarija zavzemata vedno bolj sovražno stališče napram naši državi. Procesu v Sofiji in Tirani proti pristašem naše države in našim državljanom, ki naj bi dokazala, da so se obtoženci bavili z vohunstvom, se po pravici lahko merita z reakcionarnim pravosodjem. Edina krivda obtožencev je, da so ostali zvesti svoji domovini. S takimi za lase privlečenimi obtožbami in umetno insceniranimi procesi niti v Albaniji niti v Bolgariji ne bodo mogli zakriti sovražne dejavnosti njihovih agentov, ki so bili poslani na naše ozemlje, da bi tu rovarili proti

voditeljem državne politike ter povzročali zmedo med našimi narodi. V rokah naših oblasti so že številni bolgarski in albanski špijoni, ki so prišli na naše ozemlje s špijonskimi, saboterskimi in terorističnimi nalogami. Naša javnost bo kmalu podrobneje obveščena o pravem poslanstvu teh zločincev in sodna obravnava proti njim ne bo za zaprtimi vrati kakor v Sofiji.

Zaman so vsi napor albanskih in bolgarskih predstavnikov, kakor tudi predstavnikov drugih dežel ljudske demokracije, da bi z različnimi umazanimi sredstvi oblatili in osramotili našo državo, našo Partijo in naše vodilne državnike z maršalom Titom na čelu. Vsa dosedanja bedna in nizkotna propaganda proti naši državi je še bolj strnila naše narode okrog svojih voditeljev in še bolj okrepila našo vero, da smo na pravi poti. Težkoče, ki nam jih delajo, nas ne strašijo, ampak nas še bolj mobilizirajo za izpolnjevanje vsakdanjih nalog. Ne glede na napade starih in novih sovražnikov bo Jugoslavija nadaljevala svojo zmagovalno pot v socializem in svojo borbo proti imperialistom in nitelcem nove vojne. Nobena stvar nas ne bo omajala na naši poti v skupnosti protifašistične fronte demokratičnih držav in v neselbični ljubezni do Sovjetske zveze. Sramota, ki jo mislijo razni brezglavi politiki naprtiti na naše narode in njihove voditelje, pade na sramotilce same.

NEKAJ MISLI O PREHRANI

Prehrani posvečamo pri nas vse premalo ali pa včasih preveč pažnje. Obnovimo si torej nekaj najbolj važnih spoznanj in ugotovitev!

Velika večina ljudi se hrani prepo-gosto in v preveliki meri. So pa tudi nekateri, ki jedo premalo. Mirno lahko rečemo, da je prehranjevanje preveč navezano na navade in običaje. Zavoljo njih prepgosto trpi človekovo zdravje. V načelu velja, da so trije obroki hrane dnevno dovolj za zdravega, odraslega človeka. Napačna je malomarnost v prehrani, ki se v mnogih primerih izraža na zunaj tako, da se ljudje poizkusijo zadovoljiti z enim samim obrokom hrane. Danes je po zaslugi naših ljudskih oblasti prehrana tako urejena in možnost zasluzka tolikšna, da se ni mogoče ob takih nerednostih izgovarjati s pomanjkanjem. Mladini, ki dorašča in slabotnejšim ljudem so zelo koristni vmesni, manjši obroki — južine.

Zelo je pa potrebno uvesti v prehranjevanju časovni red. Telo lahko na časovne nerednosti v zauživanju posamičnih obrokov, odgovori na najrazličnejše načine: n. pr. z motnjami v prebavi, s črevesnimi katarji in podobnim. Posebno za otroke in dozoravajočo mladino velja načelo točnosti v prehranjevanju. Vsak obrok hrane naj bo vezan na določen čas in po takšnem urniku prehranjevanja se točno ravnamo. Prav za mladino naj velja še drugo načelo: izdaten jutranji obrok in zmrna večerja. To je posebno važno zaradi šolskega pouka, ki od mladega človeka zahteva zbranosti.

Druga pomanjkljivost, ki jo delamo redno skoraj vsi, ko se hranimo, je ta, da jemo vse prehitro in vse premalo pazimo, da bi hrano temeljito prežvečili. V ustih hrano zmeljemo, jo pomešamo s slino in že tukaj se odigrava prve faze, celo zelo važne faze pre-snavljanja hrane. Dobro prežvečeno hrano želodec hitreje in bolje prekuha in prevari. Ljudem brez teka, slabotnim in okrevajočim priporočajo, da pred jedjo nekoliko časa počivajo. Prav isto velja za one, ki so močno zaposleni, predvsem pa za duševne delavce. Razpoloženje se tako močno okrepi in osveži. Zakaj je to važno? Nemo-goče se je dobro in polnovredno naj-jesti, če sedemo n. pr. h kosilu polni skrbi in misli na delo, ki nas čaka. Za

kosilo ali večerjo je potreba biti prav tako zbran, kakor za katerokoli drugo važno opravilo. Znani sovjetski učenjak-filozof Pavlov je s svojimi poizkusi ugotovil, da je za slabo razpoloženje močno ovirata normalno izločanje želodčnega soka, ki je zelo važen za prebavo.

Važno je tudi, da med posameznimi jedmi, posebno pri kosilu, sledijo kratki odmori. S tem damo želodcu priliko, da pravilno opravi naloge, ki so postavljene pred njega, ko mora prebaviti svežo hrano.

Spanje po jedi, posebno pa po kosilu, ni nujno potrebno. Zelo pametno pa je, če se po kosilu vležemo za dvajset do trideset minut, da ima tako želodec priliko hrano v glavnem dobro prebaviti. Zaradi tega je ponekod navada, da traja kosilo skoraj dve uri. V današnjih časih, ko je vsak trenutek dragocen, je to skoraj nemogoče. Zaradi tega je pa treba posvetiti več skrbli aktu prehranjevanja samega. Jejmo torej zbrani, otresimo se pred jedjo vseh drugih misli, skrbimo, da bomo jedli počasi in da bomo hrano dobro žvečili. Tako se bomo predvsem izognili premnogim prebavnim motnjam in boleznim prebavil. Pa tudi za delo, ki ga je dandanes pred nami v izobilju, bomo bolj sposobni in zmožni, kakor če bomo ravno v pogledu prehranjevanja neredni in malomarni.

Kdor dosti dela, mora tudi dosti jesti. Mislim predvsem na količino in vrednost hrane. To so tudi vzroki, da danes v preskrbi s hrano moramo nujno ločiti med posameznimi razredi. Vsakomur je jasno, da nekdo, ki težko fizično ali duševno dela, mora nadomestiti potrošeno silo z novimi viri, kajti v nasprotnem primeru imamo opraviti s hudo posledico, ko telo začneja načenjati svoje lastne zadnje rezerve, kar se na zunaj izraža lahko v težkih obolenjih.

Vsakomur je razumljivo, da mora biti hrana pripravljena tečno in okusno. Hrana mora biti čimbolj pestra po svoji sestavi. Nikdar naj ne manjka svežega sočivja in sadja, ki je posebno važno za človeški organizem zaradi vitaminov in mineralnih soli, ki jih vsebuje. Teh pa organizem potrebuje v sorazmerno veliki meri. O začimbah bomo govorili morebiti raje ob drugi priliki, danes naj poudarim, da pretiravanje z njimi telesu samo škoduje.

Napačna je tudi sodba, da je treba med posameznimi obroki ali po jedi piti vodo. Vode dobimo dovolj s hrano. Cisto nekaj drugega je ponekod udomačena navada, da pijejo med jedjo majhno količino vina. Takšne majhne količine vina vplivajo na tek in ga pospešujejo. Seveda ne sme pitje vina postati prekomerno in se izpremeniti v pijanje.

To bi bilo nekaj najbolj važnih misli, ki se vzbudijo ob vprašanju prehrane. Ne bo odveč, če bomo na nje mislili in jih poizkušali v svojem vsakdanjem življenju praktično uresničevati. Bodimo prepričani, da nam bo samo v korist.

mv.

Kaj je stratosfera?

Odkar se je Piccard pred vojno povzpel z balonom v stratosfero, srečujemo stratosfero pogostoma v znanstveni književnosti. Stratosfera je del atmosfere, vendar v precejšnji višini, in sicer nad Srednjo Evropo povprečno 11 km visoko. Ko so začeli letalci raziskovati ozračje v višavah, se je pokazalo, da pada temperatura v svobodnem ozračju z višino podobno kakor na gorah. Poprej so sodili, da temperatura pada, čim više se dvigamo, dokler ne pridemo v praznem medplanetnem prostoru do absolutne ničle, minus 273° C. Leta 1901. se je prvi dvignil gumijast balon s potrebnim merilom v višavo 15.000 m, in so tako dognali, da od približne višine 11 km navzgor temperatura ne pada več, marveč celo polagoma narašča. Ta obmejna površina leži nad ravnikom v višini svojih 16 km, nad nami okoli 11 km, na Daljnem severu pa svojih 9 km visoko. Oblaki nastajajo samo pod to plastjo in prostor pod to plastjo imenujemo troposfero. Ne vemo natanko, kako visoko nad to plastjo se širi stratosfera, ki je po balonih brez človeškega spremstva kolikor toliko raziskana le do višine 35 km nad zemljo. Opazovanja na svetlih oblakih, ki so nastali iz finega prahu ob bruhanju ognjenika Krakataua, in razna merjenja nas prepričujejo, da je v višini svojih 70 km nad zemljo spet neka vmesna plast. Ker se zvezdni utrinki zablešče še v višini 200 km, polarni sij pa v višini 500—600 km, lahko sodimo, da se ozračje razteza daleč v vesolje, vendar je na skrajnih mejah tako razredčeno, da gostote ni mogoče več izmeriti.

Graditelji hidrocentrale v Vuzenici -

borci za petletko

Onstran globeli legajo na strmino večerne sence. Zategli pisk sirene oznanja delopust. Enkrat v dolgih mesecih bo ostalo na delovni dan kako uro gradilišče samo brez ljudi — vse hiti na redni letni občni zbor. Vse se zgrinja v lepo očiščeno, z venčki in zvezdami, zastavicami in parolami okrašeno jedilnico delavsko-narodno restavracije, kjer bo občni zbor sindikata. Prašni, malce utrujeni obrazi razodevajo neko nestrpnost. Ni bilo niti toliko časa, da bi se umili in uredili — ko je pa tako škoda vsake minute.

Sindikata hidrocentrale je desna roka uprave

Ze v uvodnih besedah ob pričetku občnega zbora sindikalne podružnice je bilo čutiti zaupanje, ki ga gojijo delavci do šefa — inž. Pipana Borisa, inž. Gruma Dušana in inž. Senice pa tudi do ostalega vodstva gradilišča. Nič manj ne upošteva udarnikov, ki jih predlagajo v delovno predsedstvo in razne komisije.

Dosedanji predsednik udarnik Draškovič je sicer zdaj v delovodski šoli v Mariboru, pa je le prišel, da bi dal obračun o delu sindikalne podružnice, ki obstoji že vse izza časa, ko so pričeli z gradnjo nove hidrocentrale na Dravi. Poldrugo leto je od tega.

Kritično je ocenil uspehe in neuspehe in pozval članstvo, da pretehta napake, ki so bile v minulem letu.

Na gradilišču Vuzenica je bilo proglašanih v preteklem letu 38 udarnikov, 6 udarnikov pa je bilo iz tega gradilišča proglašanih na hidrocentrally Mariborski otok. Kljub vsem težkočam in klevetam od zunaj gradi vuzeniški delovni kolektiv novo hidrocentrally. Niti klevete niti polena pod noge ne morejo zaustaviti delovnega poleta, kajti zaupanje v maršala Tita in v Partijo je neomajno. To je podkrepil tov. Draškovič tudi z dejstvi:

»Malo nas je bilo v preteklem letu, pa smo kljub temu vztrajali in izvršili dela, ki so za razvoj gradnje nujno potrebna. S četrtino planirane delovne sile je delovni kolektiv Gradisa ograbil prvo stavbno jamo; niti visoke in nevarne vode Drave, niti škodljivo in zloželjno poslovanje avstrijskih elektrarn, niti druge ovire, kakor neredna preskrba, nas niso vrgle iz tira. Preteklo leto smo vbetonirali preko 10.000 m³ betona in postavili 14.000 m² opažev. Ne le, da smo si ograbili prvo stavbno jamo, istočasno smo si postavili tudi streho nad glavo — uredili smo si sodobno delavsko naselje z vsemi ugodnostmi.

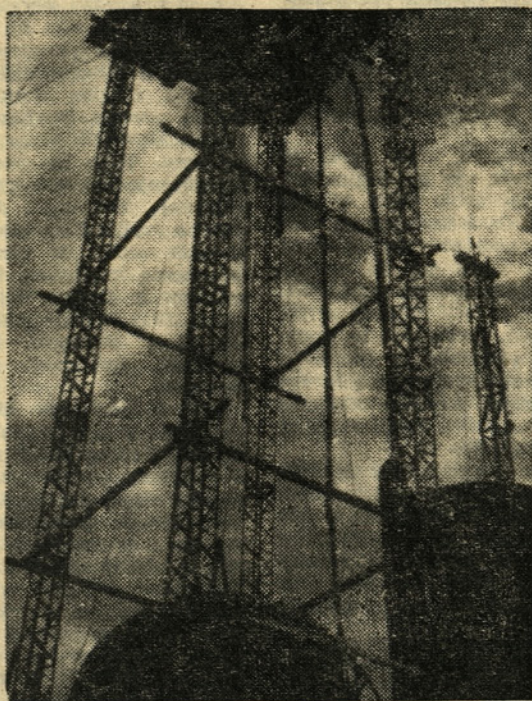
V tekmovalstvu za V. kongres KPJ so tesarji vztrajali na delovnih mestih celo 42 ur skupaj, nepozabni ostanejo v našem spominu naporu betonierjev itd. Ob času smo dovršili vsa dela. V letu 1948 je bilo sindikalnemu kolektivu Gradisa izplačanih za 256.000 denarnih nagrad. Vloga, ki so jo tu imeli sindikalni aktivisti, je znatna, kajti vsi proglašeni udarniki so člani podružnice in mnogi med njimi tudi funkcionarji. Delovne brigade, ki so imele v svojih vrstah zavedne člane sindikata, so žele mnogo več uspeha kot pa one, kjer sindikalna organizacija ni imela svojih aktivistov.

Predsednik je kritiziral delo posameznih grupnih poverjenikov, ki se niso zavedali in polni meri svoje dolžnosti, a dal priznanje onim, ki so pravilno prenesli naloge sindikalne organizacije na članstvo, redno izvrševali organizacijske naloge, pri tem pa biti tudi najboljši delavci.

Samokritično je osvetlil tudi delo upravnega odbora podružnice. Uspešno je opravljal svoje delo referent za norme. Kulturno-prosvetni sektor je razvil svojo delavnost šele konec leta, dočim za

delo v pevskem zboru, dramskem krožku itd. vse do zime ni bilo dovolj stalnega interesa. Sektorja za novatorstvo in racionalizacijo, sektor za oddih in socialno skrbstvo pa sta ostala povsem neaktivna, ker nista imela svojih komisij in jasno — tudi nobenih uspehov.

Kulturno-prosvetno delo je zaživelo v zimskih mesecih. Prej so se omejevali le na proslave — uspešno so izvedli proslavo Oktobrske revolucije, proslavo 29. novembra, počastitev dneva republike, počastitev Fr. Prešerna itd. Pevski zbor bi kljub prezaposlenosti le zmogel tedenske vaje, tudi dramski in študijski bi se bila lahko bolje razvila. Najlepsi uspeh sta doživela oba študija referatov na ljudski skupščini ob priliki proračunske debate ter študij člankov, ki so obravnavali odnos Inform-

biroja do naše Partije. Za razvoj kulturno-prosvetne delavnosti je na razpolago dovolj denarnih sredstev, ki pa so deloma še neizrabljena. Se vedno ni čitalnice s knjižnico. Dosedaj je bila odigrana le ena enodejanka.

Delo fizikturnega aktiva tudi ni bilo na višku. Delovni kolektiv je uspešno sodeloval v Titovi štafeti, izvedli so tudi jesenski cross. Zanimanje za telovadbo, lahko atletiko itd. pa je povsem zamrlo, kajti nikogar ni bilo, ki bi znal te želje povezati in organizacijsko izvesti redno vadbo. Nekoliko več uspeha pa so želi pri nogometu in odbojki, vendar se je tu udeleževalo razmeroma le majhno število članov. Povezava s trgov Vuzenico v skupno telovadno društvo se je pokazala kot nemogoča, ker je predstavljala bolj duševne iniciative ene in druge strani kot pa skupno hotenje za dvig fizikturnega življenja. Na tem polju čaka novi odbor široko težišče dela, polno možnosti za fizikturno delovanje.

V sektorju za zaščito dela je bilo delovanje omejeno le na enega samega tovariša. Pod ta referat spada tudi čistoča in red v delavskem na-

selju, kjer posameznik sam ničesar ne opazi. Tudi komisija za preskrbo ni dovolj številna, tako da mnogokrat ni uspelo res pravilno razdeliti obleke in obutve. V l. 1948 je bilo na gradilišču razdeljenega blaga in obutve v skupni vrednosti 594.313 din, kar predstavlja okrog 2000 din na posameznika. Ob teh delitvah se je pokazala nizka zavednost nekaterih članov sindikalne podružnice, ki so se vpisali v sindikalno podružnico samo zaradi delitve blaga in zopet izstopali iz organizacije, ko njihovim sebičnim zahtevam ni bilo zadoščeno.

Blagajniško poročilo je s številkami potrdilo kritiko predsednika. Pokazalo je, da uprava dejansko nudi vse možnosti za kulturno-prosvetni in fizikturni razvoj.

Mladinec Hojan Janez je v lepih besedah povedal, da ni sodelovanja med sindikalno in mladinsko organizacijo »Gradisa«. V dokaz je navedel dejstvo, da so 13. III. delali mladinci v čast IV. kongresu LMK samo v stavbni jami, čeprav bi bila akcija lahko širša.

Udarnik tov. Loparič Stefan je poudaril, da bi se morali člani kolektiva res razumeti kot človek s človekom — več tovarštva in še več skrbi za oddih članstva! — Tovarišica Kukovičeva je bila blagajničarka podružnice in okušala vse težave tega posla. Zato je pozvala vse poverjenike, da mnogo bolj resno smatrajo rokovnik za odvajanje članarine.

Oglasil se je tudi udarnik z mariborskega otoka in delovodja pri gradnji stanovanjskega naselja tov. Stuhec Mirko; kritiziral je stališče nekaterih sindikatov, ki jemljejo sindikat kot trgovino.

Besede šefa — inž. Pipana Borisa, ki je odlikovan z redom dela I. stopnje, so vsi z navdušenjem pozdravili. »Čas naše petletke gre naprej. V tej dobi je točno določeno, kaj moramo še narediti, da bomo ob koncu tudi mi, graditelji hidrocentrale, s ponosom lahko rekli: Izvršili smo vse, kar sta nam naročila Partija in ljudstvo. Letos so naše naloge večje kot lani. Hidrocentrally mora biti drugo leto pripravljena, tako da bodo mogli monterji že pričeti z delom. Letos bo še primanjkovalo delavcev, premagali pa bomo tudi to težavo. Če se bodo vsi zavedali, da morajo biti stroji 100% izkoriščeni, če bodo prihajali vsi z novimi predlogi, kako izboljšati delovni proces, bomo letošnje naloge izpolnili. Vsak, še tako droben predlog, nam lahko izboljša proces in omogoči izvedbo planskih nalog, zato bomo posvečali letos mnogo več paznje racionalizatorjem in novatorjem.«

V novi sindikalni upravni odbor so bili izvoljeni štirje udarniki med enajstimi, štirje so nametščeni.

Ob zaključku so si postavili sklep, da bodo odpravili še te pomanjkljivosti v letošnjem letu in storili vse za izpolnitev plana. Dosledna organizacija po sektorjih in brigadah, smotrna razdelitev delovne sile itd., vse bo pripomoglo pri delu.

Delovni kolektiv Gradisa Vuzenica je sprejel tudi tekmovalne obveznosti, ki jih bo izpolnil do 1. maja. Praznika dela. Zavezali so se:

1. v prvi stavbni jami izkopati 7500 m³ skale;
2. v delavskem naselju dokončno urediti delavski klub;
3. kulturno-prosvetni odsek bo pripravil in izvedel 5 kulturno-prosvetnih prireditev in eno dramsko igro;
4. mesečni plan za april bodo izvedli do 27. aprila, za praznik OF.

Ko so bile prečitane še pozdravne brzojavke CK KPS, ESS, direkciji »Gradisa«, ministru za gradnje tov. Mačku, so brigade spet odšle na delo. Spodaj v globeli so zaškrtili žerjavi in luči so obsijale ljudi, ki z veseljem odhajajo na delo za izgradnjo domovine.

F. M.

27. MAREC =

KLICAR SVOBODE!

Dne 24. marca 1941 je bilo v Beogradu uradno objavljeno, da sta predsednik kraljevske vlade Dragiša Cvetković in zunanji minister dr. Aleksander Cincar-Marković odpotovala v Nemčijo in da ju za časa njune odsotnosti zastopa podpredsednik vlade dr. Vladko Maček. Vlado poročilo je navajalo, da »v nemških merodajnih krogih opozarjajo, da bo že jutri prišlo do vidne manifestacije odličnih odnosov Jugoslavije do Nemčije.« — 26. marca je sledila uradna objava, da je »Jugoslavija prejšnji dan v rumeni dvorani Belvedera na Dunaju podpisala pristop k trojnemu paktu.« To je sodu izbilo dno. Ni se še posušilo črnilo podpisov na pogodbi, ki je usužnjevala Jugoslavijo nacistični Nemčiji,

ko je spregovoril svobodoljubni Beograd. Nad sto tisoč meščanov je planilo na poziv KPJ na ulice in protestiralo proti izdajalskemu režimu. Beogradu je sledila vsa Jugoslavija. Vlada je morala odstopiti. Ljudske množice so rajši sprejele vojno, kakor da bi se suženjsko vpregle v voz nacizma in fašizma. (Nastopila je vlada generala Simovića, ki se pa ni mogla nasloniti na silo ljudskih množic. Dvorski puč naj bi bil zagotovil prestol mladoletnemu Petru Karadjordjeviću. Prav kmalu se je pokazalo, da Simovičeva vlada, ki se je okoristila v vstajo ljudskih množic in se polastila oblasti, ni znala in tudi ni hotela odločno nastopiti v obrambo države. Prava vodilna sila ljudskih množic Jugo-

slavije je bila Komunistična partija Jugoslavije, kar je jarko pokazal ves nadaljnji razvoj dogodkov.)

6. aprila sta Nemčija in Italija zahrbitno navalili na Jugoslavijo, jo pregazili v nekaj dneh ter razbili trško kraljevsko vojsko. Toda množic nista razbili. Komunistična partija Jugoslavije, ki je strnila okoli sebe vse napredne elemente jugoslovanskih narodov, se je tedaj postavila množicam na čelo in jih povedla v boj proti zasluževalcem. Tako se je 27. marec zapisal v zgodovino kot zameetek osvobodilne borbe narodov Jugoslavije. Komunistična partije je poklicala narod k orožju in začela graditi revolucionarno ljudsko vojsko, narodnoosvobodilne odbore in ljudsko fronto kot enotno borbeno politično organizacijo, ki je v trdih bojih in preizkušnjah kovala bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije ter ustvarjala temelje za novi napredni red po osvoboditvi. KPJ

je lahko storila vse to, ker je znala — kakor pravi tovariš Kardelj — preobraziti teoretične nauke marksizma-leninizma v orožje svojega praktičnega dela in borbe ljudskih množic.

Sedemindvajseti marec in nadaljnji dogodki so kovali narodom Jugoslavije novo bodočnost. Vsem zaslužnim narodom Balkana in vsem malim narodom smo bili zgled, kako se je treba boriti zoper tiranijo in za svobodo. Razvoj dogodkov je pokazal, da je bila pot, ki jo je v usodnem trenutku izbrala KPJ, pravilna. Takoj in neustrašeno smo planili v boj ter smo se brez oklevanja borili do osvoboditve naše domovine. Takoj po osvoboditvi pa smo se lotili obnove domovine s preizkušenim vodstvom naših voditeljev, ki nas vodijo v socializem. Klevete in natolcevanja ne bodo zavre našega poleta: svojo domovino bomo obnovili, zgradili in branili.

V O L T A I R E

Voltaire.

Voltaire — znameniti psevdonim, s katerim le malokdo ve, da zakriva pravo ime: François Marie Arouet. Flamenica, ki je v mračnem 18. stoletju absolutizma razganjala nočno temo. Genij, ki je neizprosno in neuklonljivo razgaljal laž in snemal krinke. V svojem pismu, ki ga je pisal mogočnemu Richelieuju dne 3. junija leta 1771, se je sam najbolje označil: »Strastno rad govorim resnico, ki si je drugi ne upajo izreči, in opravljam dolžnosti, ki si jih drugi ne upajo opravljati.« Dobo, v kateri je označeval resnico, pa je orisal kratko: »V

gljo. S tem se je začelo drugo zelo pomembno obdobje njegovega življenja, ki se je potem z velikimi spoznanji in doživljaji približalo pragu velike meščanske revolucije.

To čudovito življenje je opisal sovjetski akademik K. N. Deržavin v začetnem delu »Voltaire«, ki smo ga zdaj dobili v skrbnem prevodu Janka Modra pri Državni založbi Slovenije. Obsežna knjiga nam prikazuje genialnega moža z vseh strani. Spoznamo ga kot pesnika in dramatika, ki se je imel ves čas za naslednika in nadaljevalca izročil francoske klasične dobe in je edini med pesniki 18. stoletja gojil vse pesniške zvrsti klasičnega stoletja. V poglavju o znanosti in metafiziki spoznamo Voltaira kot globokega misleca in naravoslovca. Njegovo filozofsko vero odražajo njegova leposlovna dela, od katerih smo pred leti dobili znameniti roman »Kandid ali optimizem« v slovenskem prevodu Otona Zupanciča.

Pisatelj in modrec, čigar slava je nenehno naraščala, je bil svetovalec mnogih vladarjev svoje dobe. V spisku kronanih oseb, s katerimi je Voltaire kakor že bode občeval, je blizu dvajset imen; slede pa še mnogi državniki. Kralji in njihovi svetovalci, pravi Deržavin, so bili njegovi prijatelji, sobesedniki, sovražniki in dopisovalci. Zlasti podrobno je Deržavin raziskal Voltairovo prijateljstvo in sovrastvo s pruskim kraljem Friderikom II. ter Voltairovo dopisovanje z rusko carico Katarino II.

Nadaljnji dve poglavji vračata Voltaira iz politike zopet v svet književnosti, k romanom in povestim, v katerih je »z bistrim in posmehljivim očesom ocenjeval velikost človeških želja, varljivih slepil in dejanskih nesreč.« Voltairovi romani in povesti

posestvo Ferney. Obe posesti sta ležali na francoskem ozemlju prav na švicarski meji, v puščobnem in divjem kraju. Ferney je s svojimi zemljišči in razpadajočim gradičem spominjal na neodvisno državo in Voltaire je postal »fernejski vladar«. Dne 24. decembra 1858 je slovesno prispel v Ferney. Njegova naselitev v Ferneyu je bila pomembno dejanje. To je bil dan odločnega preloma književnosti s francoskim dvorom in z vso uradno, vladajočo Francijo. V Ferneyu je do cela neodvisni pisatelj še polnih dvajset let ustvarjal, »gibčen kakor jegulja, uren kakor martinček in neprenehoma pri delu kakor veverica na kolesu.« Dolgo življenje, polno nemira in razočaranj, ga ni utrujalo. Delal je lahko slehernu uro, podnevi ali ponoči, in ob njegovi postelji so zmeraj stale priprave za pisanje, tu so ležala skrbno prirezana peresa in kupci papirja. Pisal je sam ali narekoval tajniku. V vsem svetovnem slovstvu je bržkone najplodovitejši mojster dopisovanja. Stevilo Voltairovih dopisovalcev presega številko 800, ves svet raznih človeških tipov, položajev in poklicev. Tako je postajalo njegovo dopisovanje dnevnik njegovih misli in delovanja, življenjski dnevnik, dragocen po svojih dokaznih močeh. Razen zbranih pism je ohranjena zbirka Voltairove knjižnice, ki obsega 6970 zvezkov z zbirko Voltairovih rokopisov. Zdjaj je shranjena kot dragocen zaklad v sovjetski Državni javni knjižnici, imenoval po Saltykovu. Sčedrinu.

Dne 4. februarja 1878 je 84 letni slavljeneč v prostornem spalnem vozu zapustil Ferney in se popeljal v Pariz k velikemu počačenju. Potovanje je trajalo teden dni in to je bil teden Voltairovega zmagoslavja. Od vsepovsod se je zgrinjalo ljudstvo. V Parizu je bila 16. marca krstna predstava Voltairove »Irene«, ki je potekla z velikim, bučnim uspehom. Voltaire se je v Parizu vsepovsod, kjer se je pokazal, komaj prebijal skozi množice častilcev. Htel je delati, se krepil z opijem, in vtem se mu je bolezen nepričakovano poslabšala. Umrli je nagle smrti 30. maja ob enajstih ponoči.

Mogočen tvorec je bil Voltaire. Ze za njegovega življenja so izhajala njegova zbrana dela, samo od leta 1740 do 1878 je izšlo devetnajst izdaj. Po njegovi smrti je nastopila doba največjih Voltairovih »založniških uspehov«. Voltaire je napisal veliko, celo preveč za enega človeka. Je velik pisatelj in velika čast francoskega naroda, pravi Deržavin. Volterjanstvo se je izgubilo v davno preteklost, Vol-

Češki pesnik Čelakovský

Letos mineva 150 let od rojstva enega najpomembnejših čeških pesnikov-romantikov, sodobnika in osebnega prijatelja našega Prešerna, Františka Ladislava Čelakovskega. Rojen je bil v češkem mestu Strakonice, postal je profesor slavistike in umrl v Pragi, nekaj let za našim Prešernom, l. 1852. Čelakovský ni bil samo pesnik, ki je zbral v svojem življenju svoje pesniško delo v dveh knjigah, temveč tudi vnet zbiralec narodnega blaga, na katerega se je oslanjal pri svojem ustvarjanju, ter človek velikega znanja in vnete ljubezni do vsega slovanskega. Znani so njegovi stiki z našim Prešernom, v čigar zapuščini najdemo vzpodbudna, prijateljska pisma češkega pesnika; znano je tudi, da se je Čelakovský zanimal za vse, kar je bilo napisanega in izdanega na takratnem Kranjskem. Češko slovstvo ga po njegovih lastnih delih in po zbranih ljudskih pesmih označuje za prvega klasika novodobnega, t. j. romantičnega pesništva, čigar vrhova sta poleg Čelakovskega še Mácha in Erben.

taire pa je ostal kot večno in neumrljivo posestvenje boja s fanatizmom, mračnjastvom in nestrpnostjo. Fernejski »zlobni kričau« je kakor galski pčtelin s svojim vpitjem budil in vznemirjal človeške misli, razganjal nočno temo in napovedal prihod jutranje zarje.

kulturni zapiski

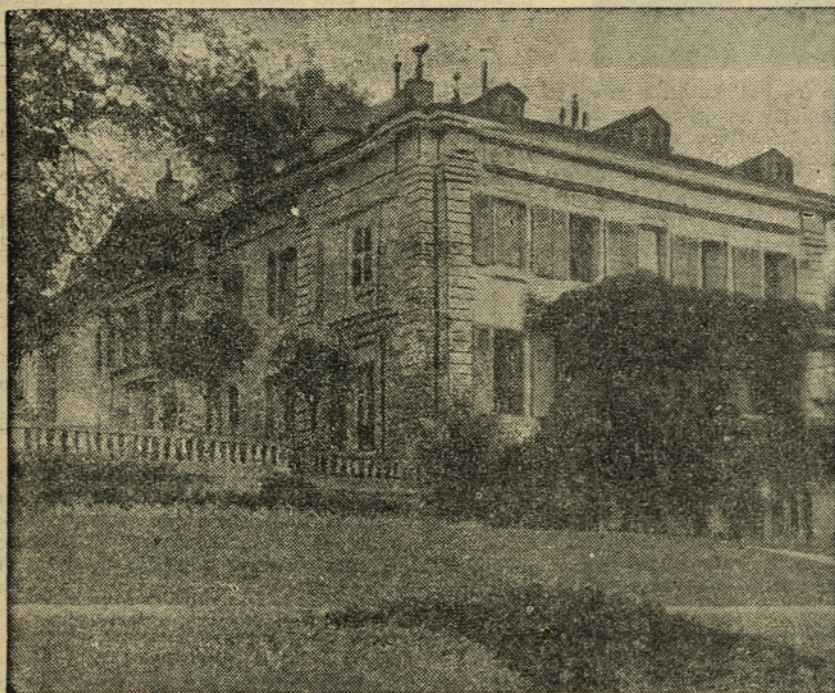
Leningrajski kipar Jakob Troupjanski je nedavno obhajal sedemdesetletnico rojstva in petdesetletnico svojega umetniškega udejstvovanja. Ustavril je zlasti mnogo miniaturnih kipov za okras stanovanj, deloma v bronu, deloma v porcelanu. Najbolj znane so figure Ivana Groznega, kritika Belinskega, pesnika Puškina in slikarja Rjepina. Okrog štirideset ustanov v Leningradu je okrašenih z monumentalnimi skulpturami Troupjanskega, ki je napravil tudi mnogo reliefov.

Razstava Ivana Siškina v Leningradu. V Ruskem muzeju v Leningradu so odprli razstavo slik znanega pokrajinskega mojstra Ivana Siškina, sodobnika Ilje Rjepina. Siškin velja za prvovrstnega krajinarja. Slike za razstavo so vzeli iz muzejev v Moskvi, Leningradu, Kijevu, Astrahanu, Harokovu in Irkutsku, pa tudi iz zasebnih zbirk ljubiteljev umetnosti. Posebno slovijo njegove pokrajinske slike z gozdnimi motivi. Siškin je bil ne le izvrsten krajinar v oljnatih tehnikah, ampak tudi prvovrsten graver. Njegova dela spadajo med najboljše, kar je ustvarila ruska realistična slikarska umetnost na tem področju.

Komite za podeljevanje Stalinovih nagrad za umetnost in književnost je imel več sestankov v Moskvi in napravil resume na podlagi referatov, ki so jih predložili predsedniki posameznih sekcij. Pisatelj Tihonov poroča, da je komite pretresal v šestih tednih okrog štiristo del, ki so bila predlagana za nagrade. Letos je med predlaganimi kandidati za Stalinove nagrade posebno mnogo dramatikov, prozaistov, pesnikov in slikarjev.

Sto pet in tridesetletnico rojstva ukrajinskega pesnika Tarasa Ševčenka so obhajali v Sovjetski zvezi. V Kijevu je bila slavnostna akademija z govorom pisatelja Tičine. — V Domu skladateljev v Moskvi pa je predaval sovjetski komponist Saporin o pomenu Bedjicha Smetane za češko in slovansko glasbo. Realistična, ljudska osnova Smetanove muzike je po Saporinovi izjavi zelo blizu sovjetskemu ljubiteljem glasbene umetnosti.

Nove mojstrske delavnice za likovno umetnost gradijo v Zagrebu za kiparje Avgustinčiča, Kršiniča in Radauša ter slikarja Hegedušiča. Delavnice grade v najlepših mestnih predelih in bodo obdane s parki. Gojenci bodo v njih kopirali dela klasičnega kiparstva in slikarstva ter se bodo poizkušali v originalih. Mojstrske delavnice bodo imele vsaki dve leti razstave svojih učencev.

Voltaireov grad Fernay pri Zenevi (na francoski strani)

Franciji moraš biti ali naklo ali klado: jaz sem bil rojen za naklo...« Voltairovo življenje je mogočen vzpon iz vihrave mladosti preko obilno zorečega poletja do slave, ki jo je v sivi starosti ucačal čaščen kakor vladar.

Pesniška strast se je v Voltairu prebudila zelo zgodaj; že v jezuitskem zavodu je presenečal vzgojitelje s pesniškim darom, bistroumnostjo, vtrnjastvom in ostro ujedljivostjo. Zavoljo žalitve regenta Filipa Orleanskega so ga že 17. maja 1717 vtaknili v Bastiljo, odkoder je prišel čez 11 mesecev. V spremstvu policijskega uradnika je 29. aprila 1726 vnovič zapustil Bastiljo, v kateri je bil že povsem evan dramatiki in epik spet zaprt za dva tedna, nakar je na višjo zapoved odpotoval dne 5. maja v An-

so filozofski tudi v svojem pripovednem slogu, ki je pogostoma podoben mojstrstvu kirurga. Najmočnejša Voltairova strast, stanovitna in nespremenljiva, pa je bilo gledališče. Le-to je Voltaira prevzemalo, ga zanašalo in navduševalo. Igralska strast je tičala v samem Voltairovem značaju. Nesporno je bil Voltaire prvi dramatik svojega časa. Skozi 60 let (1713 do 1778) je Voltaire nedeljeno gospodoval v francoskem gledališču in bil v očeh vse Evrope njegov prvi predstavnik. Napisal je 54 dramskih del; za čudo pa ta mojster satire in duhovitega pomenka ni ustvaril nobene pomembnejše komedije, marveč je bil mojster tragedije.

Leta 1758 je Voltaire kupil graščino Tournay in takoj zatem še sosednje

Dečki iz Pratra

Film »Dečki iz Pratra« je prvo avstrijsko delo, ki ga gledamo pri nas po osvoboditvi. Naslov pove, da so v filmu »glavna oseba« otroci, in sicer so to člani slovitega dunajskega deškega pevskega zbora (»Wienersängerknaben«). Ker je film nastal po vojni, smo upravičeno pričakovali, da bo reševal v kakršni koli obliki problem mladine glavnega avstrijskega mesta Dunaja, ki je bilo dolga leta južna fašistična prestolnica, kjer so se pred pičlimi štirimi leti bili trdi boji in kjer naj bi na razvalinah nastajalo novo življenje, odločilno za mladi avstrijski rod, za prihodnost Avstrijcev. Tembolj, ker vprašanja po vojni prizadete mladine in njene bodočnosti rešujejo domala vsi povojni filmi Vzhodne Evrope, v katerih otroci vobče nastopajo; naj omenim samo pri nas znani film berlinskega podjetja DEFA »Nekje v Berlinu« ali madžarski film B. Baláza »Nekje v Evropi« ki je prav v tem času deležen velikega uspeha v Parizu.

Zgodba »Dečkov iz Pratra« je približno takole sestavljena: Dobro vzgojenega sinčka uglednega in premožnega gledališkega podjetnika zatira njegova vzgojiteljica, ki ga uči po vseh starih vzgojnih metodah. Fantu pa se hoče živeti po otroško. Vzgojiteljico preprosi, da ga pelje v Prater, v dunajsko zabavišče z vrtljaki, stojnicami, gledališči, strelišči in drugimi sejmskimi zanimivostmi. Vzgojiteljica neotesano vpije nad natakarkji, ki ji ne prinese o pravem času torte ter se vobče obnaša zelo nevljudno in prevzeto, kar zbode v oči skupino umazanih pobičev, stalnih gostov Pratra. Imenitni domišljavki natresejo s frami peska v torto, da si polomi zobe. Nastane prepir, lastnik restavracije nažene iz službe malega natakarkčka, češ da je torto vrgel po tleh, nato pa še gospoda Ferdinanda, ki se za dečka zavzame. — Gospod Ferdinand je vodja sejmskih glumačev, najboljši prijatelj pobalinčkov iz Pratra in umetnik. Dečki se hočejo zanj maščevati ter ga spraviti nazaj v službo. Organizirani so v nekakšno indijansko društvo po zgledih iz Karla Maya. Ponoči straše vzgojiteljico in naslednji večer jo zagodejo lastniku restavracije: njegove glumače osmešijo pred gledalci in jim na indijanski način sporoče, da se bo to dogajalo vse dotlej, dokler ne bo sprejel restavrater nazaj v službo gospoda Ferdinanda. Restavrater je ogorčen in na njegovo pobudo sklenejo lastniki pratrskih zabavišč, da ga nikoli več nihče ne bo zaposlil, saj hujska proti njim celo

pobaline. Ko gospod Ferdinand to izve, fante pošteno ošteje. — Med njimi pa je tudi že sin gledališkega ravnatelja; po prvem obisku Pratra z vzgojiteljico uide tja sam, se spoprime za »deško čast« s poglavarjem pratrskih Indijancev in po neodločni borbi sprejmejo gosposkega polizančka v svojo družbo ter postanejo najboljši zavezniki. — Zalostni gospod Ferdinand, ki ga je življenje zmeraj po malem goljufalo, pripoveduje dečkom svojo zgodbo in jim izda skrivnost: po svojem resničnem življenju je sestavil revijo; če bi imel denar, da bi najel gledališko dvorano in igralce, s katerimi bi revijo nastudiral, bi bil to nedvomno največji uspeh. Dečki mu hočejo pomagati, toda samo gledališki ravnatelj lahko reši zadevo. In njegov sin, deček iz Pratra, podtakne očetu v podpis poroštveno pismo. Na tej osnovi gospod Ferdinand najame dvorano in igralce. Toda lastnik restavracije zadevo razkrinka — gledališki podjetnik namreč ničesar ne ve o takem poroštvu — in na srečo gledališki ravnatelj prav ob tem času odide za deset dni v Pariz, — sicer bi se film moral tu nujno in žalostno končati. Tako pa restavrater lahko nahujska samo nateje igralce, ki gospoda Ferdinanda zapuste, lastnika dvorane, ki ima ravnateljevo pismo v rokah, pa o svojih dognanjih ne more prepričati. In spet rešijo gospoda Ferdinanda dečki iz Pratra. Stopijo na mesto najetih igralcev, sijajno uredijo dvorano in odlično nastudirajo revijo. — Prav tisti dan, ko se gledališki ravnatelj vrne iz Pariza, je premiera. Zadevo hoče prebrčiti, toda ko stopi v teater, zagleda svojega sina, ki dirigira orkestru. Revija je odlična, otroci so preoblečeni v stare avstrijske soldate in generale, v sejmske kramarje in dunajske zvodnice, v same sebe in osvraženega restavraterja, skratka, v vsakovrstne osebe, s katerimi se je srečaval v svojem pratrskem življenju gospod Ferdinand — saj je to revija njegovega življenja — in zelo lepo pojejo. Uspeh je popoln. Gledališki ravnatelj in njegov sin se sporazumeta in restavrater odide z dolgim nosom. Dečki iz Pratra pa se odpeljejo v svet, gostovat s sijajno revijo gospoda Ferdinanda.

Taka je v glavnih potezih nekoliko zahotana avstrijska filmska zgodba. Gledalec je predvsem v zadregi ob vprašanju, kaj hočejo dunajski filmski ljudje z njo povedati. Docela je iztrgana iz časa, in kraj, kjer se dogaja, je prater kjer koli in kadar koli na svetu. Fante teh let po vsem svetu radi berejo Karla Maya, toda če je to

Prizor iz »revije« gospoda Ferdinanda

njihova edina »ideologija« poleg dveh, treh dobrih naukov gospoda Ferdinanda, je zadeva nerodna. Dvakrat nerodna za avstrijski Dunaj, ki prav gotovo nima nobenega razloga, tri leta po vojni bežati iz svoje resničnosti v izmišljeni svet Karla Maya in ob konstruirani reviji obupati spomine na habsburške čase. Nedvomno je prav, če se pratrski pobalinčki nazadnje lotijo poštenega dela, toda ta misel je v filmu docela zabrisana. Naravnost ganljivo pa je sožitje med pratrskimi pobiči in gosposkim edinčkom, zlasti pa je pretresljiva vzvišena velikodušnost bogatega gospoda ravnatelja in ponižna hvaležnost gospoda Ferdinanda. Ljudje različnih razredov se ob Karlu Mayu in reviji gospoda Ferdinanda znajdejo v prirščnem objemu. — Grd je samo restavrater, ker je vrgel iz službe natakarkčka in gospoda Ferdinanda in ker je sploh intrigant...

Morda so dunajski filmarji hoteli popularizirati svoj odlični deški zbor? Mislím, da so si izbrali slabo pot. Dečki iz Pratra ne pojejo kot dečki, kot otroci, marveč so zdaj prepevajoči Indijanci, zdaj bradati ali obrti dedje, ki oponašajo odrasle v igri in petju: po znanem načelu buržoaznih gledališč in filmskih produkcij, po katerem morajo biti otroci v igri čim bolj podobni odraslim, torej tistim, ki plačajo vstopnino. Če pa so hoteli režiser Paul Martin iz stare avstrijske filmske generacije, scenarista Strzygovsky in Kriz ter glavni igralec Herman Thimig, junak nekdanjih avstrijskih komedij, ohraniti s filmom sloves tipičnega starega dunajskega žanra, posredovati gledalcem tako imenovano »tradicionalno dunajsko kulturo«, se tudi to ni posrečilo. To »kulturo« podajajo po načinu starih avstrijskih filmskih storij: kakor da bi se v zadnjih desetih letih ne bilo nič zgodilo, kakor da je čas najbolj primeren in lahko vsi pričnemo peti »Na lepí, plavi Donaví, brati Karla Maya ter vzgajati mladino po njegovi indijansko romantični »ideologiji«...

Skratka, s katere koli strani se skušamo filmu približati in najti vobče neko smiselno jedro, povsod nam spodleti. Gledalec dobi vtis, da gleda film po nekem pomotoma zaležanem scenariju iz prejšnjih časov.

Film nas ne more zadovoljiti. Več kot deset let so nas oblegali z avstrijskimi operetami in nazadnje s fašističnimi vojskami. Danes bi želeli vedeti in se tudi ob filmu prepričati, da se onstran naše severne meje res razvija novo življenje, ki nam bo prvič v zgodovini porok dobre sosesčine. Medtem, ko je to uspelo progresivnim berlinskim filmom »Morilci so med nami«, »Zakon v sencí«, »Kemija in ljubezen« in »Nekje v Berlinu«, pa dokazujejo »Dečki iz Pratra« zmedo in operetno površen odnos filmskih delavcev do problemov sodobne avstrijske mladine in tako do bodočnosti Avstrijcev. frb

V Avstriji so leta 1948 prikazovali 24 avstrijskih filmov povojne proizvodnje.

O novem angleškem filmu »Oliver Twist« poroča češki tednik »Kulturni politika« pod naslovom »Dva filma o Zidi« med drugim naslednje:

»...V Angliji so pred kratkim snemali film »Oliver Twist« po znanem romanu Charlesa Dickensa. V glavnem je to dober film. V njem nastopa židovski oderuh Fagin, ki so ga posneli natančno po nacističnih predpisih, tako kot so prikazovali Zide v zloglasnem »Stürmerju« (»Stürmer« je bil najbolj zagrižen esesovski, rasistični nemški časopis; op. prev.). — Zato so v Angliji in Ameriki židovske ter napredne organizacije film bojkotirale, v Palestini pa so ga prepovedali. Angleška okupacijska oblast v Nemčiji pa denacificirala tudi s tem, da prikazuje ta film v zapadnih sektorjih Berlina, kjer ima velik uspeh: predstave so razprodane, denacificirani nacisti si lahko manejo roke, ko vidijo, kako zmagovalci nad nacizmom dajejo prav Hitlerju in Rosenbergu. Pred kinematografom je prišlo do demonstracij, pri katerih sta nemška policija, sestavljena iz nekdanjih esesovcev in angleška vojaška policija složno udrihali po židovskih in naprednih gledalcih, ki so protestirali proti filmu. Pri demonstracijah je bilo ranjenih 30 civilistov, 14 policajev in en angleški major...«

Ameriška akademija za umetnost in lepo književnost je podelila prvič nagrado filmskemu delu, in sicer dokumentarnemu filmu Roberta Flahertyja »Dogodek v Louisiana«. Film je bil deležen v Benetkah ene izmed prvih nagrad, v Ameriki pa ga skoraj ne prikazujejo.

V Londonu bodo priredili leta 1951. Umetnostni festival in v zvezi z njim organizirajo veliki Mednarodni filmski festival, ki naj bi prikazoval filme vseh proizvajalnih svetov.

V Angliji je imel minulo leto največji finančni uspeh ameriški film »Najlepša leta našega življenja«. Za njim pa zabavna angleška glasbena komedija A. Wilcoxa »Spring in Park Lane«.

Maurice Chevalier, znani francoski filmski igralec, je pravkar izdal tretji del svojih spominov, ki zajemajo obdobje od leta 1935 do danes.

V Italiji snemajo prvi barvni film in sicer »Quo vadis«. Ne snemajo pa ga Italijani, marveč neko ameriško podjetje.

René Clair je pričel snemati v Rimu svoj faustovski film, ki bo ironiziral Faustovo dogodivščino. Glavno vlogo igra znani francoski igralec G. Philipe.

Poplava ameriških filmov v Italiji. Leta 1947. so prikazovali v Italiji 381, leta 1948. pa celo 408 ameriških filmov. Če k njim prištejemo še druge zamejne filme, je bilo v minulemu letu uvoženih v Italijo nad 500 tujih filmov, torej desetkrat več, kot jih proizvajajo domača italijanska proizvodnja. Poplava tujih filmov slabo vpliva na razvoj italijanske proizvodnje in povzroča težave na filmskem trgu.

Tiflis. Konec leta so se v tifliškem gledališkem inštitutu »Rustaveli« pričela predavanja na novi fakulteti za vzgojo filmskih igralcev. Na novo fakulteto se je vpisalo nad 30 slušateljev.

Popravljamo: V zadnji številki »Tovariša« sta bili v filmskem obzorniku dve napaki: v drugem stolpcu je osma vrstica navzdol odveč in nikamor ne spada; v tretjem stolpcu pa je v 21. vrstici treba zamenjati besedo fizično z različno.

ALI STE ŽE VIDELI FILME?

Naloga majorja Bulockina
Mikluho Maklaj
Sovjetska Belorusija
Priporočamo, ogledajte si jih!

Gospod Ferdinand in njegovi prijatelji: »Indijanci«, dečki iz Pratra

POMLAD NA POLJU, VRTU IN V SADOVNJAKU

Sončna pomlad je razgibala tisoče delovnih rok, ki posvečajo vse svoje moči rodni zemlji, da bi nam ta dala bogato žetev in vso potrebno hrano za zmagovanje nalog, ki jih doba nalaga našemu delovnemu ljudstvu.

Pri delu na njivi je potrebno dvojno: skrbna obdelava in zdravo, kaljivo seme. Zato mora naš kmetovalec zlasti skrbeti za kakovostno semenje, ki naj bo popolnoma dozorelo in dobro razvito, brez vsake primesi in pripravno za naša tla. Pri žitaricah lahko razne rastlinske bolezni uničijo velik del pridelka. Če torej le količjak posumimo, da je seme okuženo od trde sneti in snežne plesni na pšenici, trde sneti in progavosti na ječmenu, trde in prašne sneti na ovsu ali snežne plesni in sneti stebila na rži, je treba seme pred setvijo razkužiti. Pa ne le pri žitaricah, tudi pri saditvi raznih gomoljev in čebulic moramo paziti na zdravo semenje. Zlasti naj bodo zdravi gomolji krompirja po vrtovih, kjer bi radi na majhnem prostoru čim več pridelali. Sadimo torej le zdrave gomolje: pustimo krompir kake tri tedne pred saditvijo razprostrti na svetlem prostoru, da poženejo gomolji in svetlobne kali. Pred saditvijo izločimo gomolje, ki so tvorili tanke in nitaste kali, in sadimo le zdrave, z močnimi, dobro razvitimi kalmi. Pri vsakršnem semenju pazimo, da je dobro dozorelo in primerno razvito, da bo imelo dovolj nadomestne hrane za ključo setev; pazimo pri setvi na izbor prikladnih sort. Zlasti velja to za zelenjadna semena, ki jih kupujemo na trgu. Kupujemo in sejmo le tiste sorte, ki so se pri nas že udomačile in dajejo res dober pridelek.

Vseprisod, se zlasti pa na vrtu, posebej posebno pazljivo zajedalcem, ki napadajo vrtnine v dobi rasti. Spomladi ožive neštete drobne živalce in rastlinice, ki so na pogled celo ljubke, vendar jih mora vrtninar odločno zatirati, da mu ne uničijo vsega truda. Naj navedemo le najbolj razširjene in zato najbolj škodljive zajedalce. Polži, mravlje, strune (ličinke poljske pokalice, ki delajo na vrtu veliko škodo), majhni hrošči bolhači, ki zlasti v suhih dnevih napravijo mnogo škode na kapusnicah, bramorji, ki so zlasti huda nadloga v humoznih in barskih zemljah, listne uši, ki spadajo med najbolj rajiširjene zajedalce rastlin ter se v toplih letih silno namnože na vseh vrstah zelenjadi, in slednjič fiziološke pršice, ki se tudi silno namnože v suhih poletjih in povzročajo predčasno sušenje fizioloških rastlin in s tem slab pridelek, — vse te in še druge škodljivce naj vrtninar od pomladi dalje kar najodločneje zatira. Hkrati naj posveča posebno pozornost boleznim vrtnin. Vdrtja pegavost, ki je glivičnega izvora, in mastna pegavost, ki jo povzročajo bakterije, nastopata pogosto na fiziolozi. Na paradižnikih in na krompirju pa je krompirjeva plesen najpogostejša bolezen. Ta glivična bolezen rada v vlažnih poletjih uniči cele nasade krompirja in paradižnikov. Najpožrenejši krompirjev zajedalec pa je koleradski hrošč ali krompirjevec, ki ga bomo tudi letos z množičnimi akcijami kar najodločneje zatirali, da dokončno odpravimo njegov vdor v naše kraje in zagotovimo zdrav in zadosten pridelek krompirja, ki nam je eno izmed poglavitnih živil.

Poljedelec in vrtninar naj že od pomladi dalje odstranjujeta plevel, ki ga je več vrst. Pleveli srkajo vlago iz zemlje, izčrpavajo hranilne snovi, dušijo kulturne rastline in ovirajo njihov pravilni razvoj, prav pogosto pa tudi slabšajo kakovost pridelka. Pleveli so, kakor kulturne rastline, enoletnice, dvoletnice in trajnice. Cela vrsta jih je: navadni dresen, podponec, slakasti in žgoči dresen; metlike, metle ali kozji repi, njim sorodne bobode, njivski kolenc, navadna zvezdnica, kokalj, rosnica ali smetnjak, poljski mah, njivska gorčica, njivska

Pomladanska dela na vrtu.

repica, njivska redkev, plešec, poljska kobuljica, grašice ali grahorice, zeleni klobuk in pasje mleko iz družine mlečkov, nadalje raznoteri zebtrati in njim sorodne mrtve koprive ali pivke, pasje želišče, plezajoči smolenec ali trica, navadna škrbinka ali vrtni mleč, navadni masleni grint, smrdelika, neprava kamilica, tridelni ušivec, zelo razširjeni ameriški rogovilček, navadni kolenc, muhviči, kostreba in jesenke, divji oves omočna ljujka, enoletna latovka, dolgoresna šopulja in žitna stoklasa, — to so vrste plevelov, ki se širijo iz leta v leto samo s semenom. Preprečimo jim torej dozorevanje, da uničimo njihovo seme. Najuspešnejše sredstvo proti vsem plevelom je pravilno in pravočasno obdelovanje zemlje, ki povzroča, da kali plevel v zanj neprimerni dobi. Posevke negujemo z okopavanjem in pletvijo, da tako uničujemo še preostali plevel.

In po sadovnjakih? Sadja pridelamo pri nas še vedno premalo. Priderek bi bil vsako leto neprimerno večji, če bi mu posvečali enako pažnjo kakor nji-

vi in vinogradu. Spomladi tekmujejo, kdo bo prej obdelal njive in okopal vinograd, v sadovnjaku pa še vedno delamo bolj površno. Novi časi nam narekajo, da posvečamo tudi sadovnjakom vso potrebno skrb in da dela v njih opravimo pravilno in o pravem času. Sadno drevje potrebuje gnoj in snage. Odstraniti je treba suhe in namoljene veje, boljše vrste je treba škropiti, s čimer zatiramo razne škodljivce. Odstranimo iz naših sadovnjakov nerodovitne sorte, precepimo jih z rodovitnimi, ki so v posameznih krajih preizkušene. Kdor sadovnjaka ne pomlaja, nazaduje. Brž ko se spomladi napne popje po drevju, moramo paziti na sadovnjak in ga varovati do dozoritve pred številnimi zajedalci, ki napadajo drevje med rastno dobo. Borili se bomo proti jabolčnemu cvetožu in zavijaču ali črvu pa proti kaparju, pri koščičarjih pa zlasti še proti listni luknjičavosti in moniliji, proti listnim ušem, škodljivim gosenicam in proti medenim listnim ušem, ki poleti tako rade napadajo breskve. Sredstva proti tem škodljivcem mora poznati vsak skrben sadjar. Vprav škodljivci morajo sadjarja primorati k marljivosti in skrbnosti, pripraviti ga morajo do tega, da spozna uporabo sodobnih zatiralnih sredstev in sadne škropilnice. Vsak sadjar mora biti v svojem sadovnjaku ne le skrben ekonom, marveč tudi spreten tehnik, botanik, samostojen delavec, ki mu jesen dá spričevalo uspešnosti njegovega dela in znanja.

Pomlad nas vseprisod kliče na delo; sleherni košček rodovitne zemlje vpije po obdelavi. Le skrbno obdelana zemlja dokazuje, da res ljubimo svoja rodna tla, svojo domovino.

CEPIMO OTROKE PROTI JETIKI

V protituberkulozni borbi pripada prvenstvo delu zdravstvene službe, ki se bavi s preprečevanjem bolezni. To je tako imenovana preventiva, ki jo je prav močno razvilo šele socialistično zdravstvo. V njej je glavni organ protituberkulozne borbe protituberkulozni dispanzer.

Iz dosedanjih ugotovitev o jetiki vemo, da je jetika najbolj nevarna majhnim otrokom in dozorevajoči mladini. Za naše kraje je ugotovljeno, da do svojega štirinajstega leta prestopa vsako prvo srečanje s povzročitelji jetike. Na srečo zapusti to srečanje v večini primerov ugodne posledice za mlad organizem. Navadno poteče skoraj nezaznavno, v telesu se pa vendarle sproži zaradi njega naravna odpornost in obrambna telesa pred kalmi jetike se pomnožijo, da tako pozneje varujejo človeka pred ponovnimi srečanji. Tistim, ki jih prvo srečanje z bacili jetike ali Kochovimi bacili pobleže zanima, na kratko povem, da običajno zapazi zdravnik pri presvetljevanju pljuč z rentgenskimi žarki mesto, kjer se je ta kontakt odigral. Nekoliko zatrdelo, majhno mestoce nekje v pljučih dokazuje, da mlad organizem nosi že zvišano odpornost proti zahrbtni bolezni.

Se drugače ugotavljajo in razpoznava, kdo že nosi to prirodno pridobljeno odpornost proti jetiki. Če naredijo človeku tako imenovani tuberkulinski preizkus, odgovore ljudje nanj — pravimo — pozitivno ali negativno. Tuberkulinski preizkus naredijo tako, da vbrizgajo v kožo zelo majhno količino strupa, ki ga izločajo bacili jetike — tuberkulina. Pri majhnih otrocih ne naredi tega z vbrizgom, temveč s tuberkulinsko mastjo, ki jo vtremo ali prilepijo na levi strani prsnice. Tistim, ki že imajo naravno odpornost proti jetiki, se naredi na mestu vbrizga po treh dneh majhna zateklina, ki je nekoliko rdečkasta in trda. Pod obližem, ki ga po enem dne-

vu odstranimo, se pa prav tako v treh dneh naredi drobni mozoljček. To oboje je pozitivna tuberkulinska reakcija. Naj v zvezi z njo opozorim, da so jo pri nas nekateri — ker so stvar napačno razumeli — tudi napačno tolmačili in povzročili s tem marsikateri materi nemirne ure. Pozitivna tu-

Prof. Calmette.

berkulinska reakcija je znak že pridobljene odpornosti proti jetiki. Tisti, ki se jim po tuberkulinskem preizkusu ne naredi nobena zateklina ali izpuščaj, pravimo, da so tuberkulinsko negativni. Torej še niso doživeli prvega srečanja s povzročitelji jetike in še nimajo prirodno pridobljene odpornosti proti jetiki.

To pripovedujem zaradi tega, da bi bolje in pravilno razumeli zelo važen ukrep ljudskega zdravstva. Lani proti koncu leta je namreč ministrstvo za ljudsko zdravstvo predpisalo v Sloveniji obvezno cepljenje vse mladine

od novorojenčka do rekruta in še za nekatere poklice (kot so to zdravstveni delavci, učitelji, gostinsko osebje, prebivalci skupnih domov itd.) proti tuberkulozi.

Zakaj je bil izdan ta ukrep? Rekli smo, da je jetika najbolj nevarna majhnim otrokom in dozorevajoči mladini. Povedali smo tudi, kaj je prvo srečanje s kalmi jetike in kako poteče. Redkeje se zgodi, da se prvo srečanje z bacili jetike le ne pomiri kar tako zlepa in da ne okrepi telesa za poznejša takšna srečanja. Namesto tega se razvije iz prvega kontakta bolezen, ki pri mladem človeku lahko kaj nevarno poteka. Tako se zgodi, da se med drugim naselijo bacili jetike celo na možganskih mrenah in povzročijo njih jetično vnetje (tuberkulozni meningitis), ki je vse dotlej, da se je Waksmanu posrečilo odkriti čudovito zdravilo streptomycin, redno končalo s smrtjo. Pa tudi v kri lahko vderejo v teh sicer redkih primerih bacili jetike, preplavijo vse telo in izzovejo krvno ali miliarno jetiko, ki je običajno tudi zahtevala — do odkritja streptomicina — mlado življenje. To so sicer zelo redke komplikacije prvega stika z bacili jetike, pa vendar nevarne. Zdravniki so se na vso moč trudili, da bi mladino zavarovali tudi proti tem redkim primerom. V tej želji se je francoskima znanstvenikoma zdravniku Calmettu in živinozdravniku Guérinu posrečilo po dolgotrajnem trudu izdelati cepivo, ki sproži — če z njim cepimo človeka — v telesu odpornost proti jetiki. Na čast znanstvenikoma so cepivo imenovali beseže ali kratkoma BCG.

S tem cepivom cepimo tudi pri nas proti jetiki. Preko stotisoč ljudi, po večini otrok in mladine, smo do sedaj že v Sloveniji pregledali, preizkusili s tuberkulinom in po potrebi cepili.

Torej ne cepimo vsakega? V resnici ne! Mi že vemo, kaj je pozitivna in negativna tuberkulinska reakcija in da nam to pove, če je pozitivna, da organizem že premore odpornost proti jetiki, če je pa negativna, da te odpornosti še nima. Zatorej cepimo le one, ki so tuberkulinsko negativni, ki jim je treba na umetni način dati zvišano odpornost proti jetiki. S tuberkulinskimi preizkusi preiskujemo vso cepljenju zavezano mladino in skrbno odbiramo one, ki jim moramo s dragocinim cepivom beseže nuditi enako odpornost proti jetiki, kakor jo imajo tisti, ki so si jo že pridobili po naravni poti. Tako je postalo cepivo beseže izredno važno in dragoceno orožje zdravstva v borbi z jetiko. Pomaga nam odločilno ravno tamkaj, kjer je potreba največja in kjer je sicer fronta najslabša — med mladino!

Prenekatera mati se vprašuje, če je cepljenje povsem brez nevarnosti. Zatrdo in ponovno jim moramo povedati, da je cepljenje popolnoma nevarno in da razen zvišane odpornosti proti jetiki ne zapušča nobenih drugih posledic. Res je pač, da se tisto mesto na rami, kjer z besežem cepijo, malenkostno zagnoji, podobno kot pri cepljenju proti kozam. Toda ta »reakcija« se z ono pri kozah niti ne da primerjati. Drugih omembe vrednih pojavov, ki bi sledili cepljenju z besežem, ni!

Beseže je storil že ogromno dobrega mladini po svetu. Koliko je ohranil mladih življenj pri zdravju in v veselju! To nam dokazujejo številne moderne države, ki so že pred nami uvedle cepljenje z njim: Amerika, Danska, Švedska, Norveška, Finska, Anglija in v zadnjem času Sovjetska zveza, pa z nami vred tudi Češkoslovaška, Poljska, Bolgarija, Grčija in Madžarska izvajajo redno obvezno cepljenje vse mladine z besežem. Uspehi so posebno v skandinavskih državah, kjer imajo cepljenje najboljše izpeljano, veliki! Tam so uspeli izredno močno znižati odstotek obolenj in smrti za tuberkulozo. To morajo biti tudi naš cilj!

Ljova se je vrnil z Demjanke

Nikolaj Skljar. (Odlomek iz knjige: Zgodbe iz živalskega vrta.)

Ljova se je vrnil z Demjanke. Bil je čez leto dni upravitelj demjanske biološke postaje.

Danes sem poslušal njegovo predavanje o losu... Fant temeljito pozna to žival. Opazoval je mnogo-kaj zanimivega. Kar je videl, razlaga jasno in zanesljivo. Vprašanja, ki jih ni objasnili, pusti odprta in jih ne prepleta s praznimi besedami. Ničesar ne olepšuje, ničesar ne izglajuje. Vse je surovo. Toda po takšnem predavanju sprevidiš, v kakšni smeri je treba nadaljevati delo. Obe samici losa z Demjanke — Maški — postajata pravi domači živali. Zdravi sta, ubogljivi, radi imata človeka in ni dvoma, da bosta prav marljivi pri delu, za katero ju človek pripravlja.

Pozno zvečer sedi Ljova pri meni in mi pripoveduje o življenju na Demjanki:

— ... Na Demjanki sem najpogostejše živel sam ali pa s Tunguzom, svojim pomočnikom. Kmalu sem se naučil njihovega jezika. V takšnem življenju ni treba kaj prida besed. Tunguz Ivan je zelo molčeč človek. Kdaj pa kdaj ves dan ne spregovori več kakor petero besed. V gozdu med delom ni navada, da bi se pogovarjala. Pogovoriva se zvečer, ob ognju. Ogenj nekako podžiga pomenek. V kotličku vre voda. Sekira leži poleg naju. Ogenj privabi sovo. Težko, da bi ne spregovoril.

Julija in avgusta sva živila skupaj, kakšnih tri sto kilometrov daleč od baze, v šotoru ob reki, v gozdu. Podnevi je bilo vroče do 30 stopinj, zvečer soparno, pa nadloga komarjev! Avgusta je pričelo deževati.

Sredi poletja sem v gozdu postavil bajto iz hlodov, trikrat po tri metre, visoko pa kakšna dva metra. Ko se je začelo ohlajati, sva se vselila vanjo. Čez poletje sva si pripravila zalogo hrane.

Jezero so polna rib. Postavim na ogenj kotliček z vodo. Preden zavre, sem že ulovil kakšni dve, tri ščuke, — dovolj za dvojce. Ubil sem medveda. Lovil sem s psi. Imel sem dve dobro izurjeni lajki, kakor se imenuje ta sibirski pasma. Zahajal sem z njima na medveda kakor na losa. Losa sta psa napadala spredaj. Tega ne zna vsak pes. Če napada od strani, los lahko pobegne.

Vstanem zarana, preden se zdani, vtaknem v torbo prepečenca, sladkorja in čaja za deset dni, — več ne morem ponesti s seboj — in grem ob reki v tajgo ogledovat in zbirat gradivo. Poleti so vzdolž reke dobro izhojene steze losov. Po teh stezah se gibljejo losi tudi jeseni, ko gredo po spolu. Ko sem opazoval življenje v nepreločenih gozdovih ob reki Kunjaku, sem pogostoma hodil po teh stezah in premeril po njih več sto kilometrov.

Spomladi in poleti žive odrasli losi samotarsko. Le samice brez mladičev gredo v pari s samci. Los leži vselej obrnjen z glavo proti sledi, se pravi, da »varuje« svojo sled. Zlasti stari losi pa ležejo tako, da jih ne moreš nikoli opaziti, ko greš po njihovi sledi, — vselej so skriti za gostim grmičjem ali smrečjem.

Septembra prične los »snažiti rogove«, drgne

jih ob manjša, gibka stebela breze, bora, razblikca, skorša. Nikoli nisem našel kože, ki pade z rogovja, četudi sem pregledal sto in sto debel, pohabljenih od losa. Lovci pravijo, da jo los pojè in šele nato prične iskati družico.

V času paritve, ko los preganja samice, se oglašajo zamolklo, odsekano, kakor da bi ječal. Prvikrat sem čul te glasove 22. septembra. Los se oglašja z zarjo, zjutraj in zvečer, pogostejše ob lepem vremenu. Njegove glasove čuješ kilometre daleč.

Ob paritvi je los človeku nevaren. Kajkrat se je že zgodilo, da se je moral neoborožen človek rešiti pred njim na drevo. Ta čas ga ne napada niti medved, ki je njegov najhujši sovražnik. Pa tudi sicer medved le redko napade odraslega losa, še najraje v vodi, kajti los plava slabše kakor medved. Najrajši pa medved pokončuje losov naraščaj. V letih z zgodnjo pomladjo, ko pride medved iz brloga, lovi breje losove samice in pogostoma pokonča ves zarod v svojem okolišu.

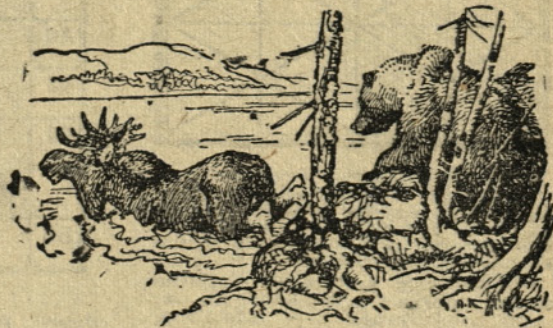
Paritev gre h kraju s koncem septembra. Samci ta čas močno shušajo, samice pa se zrede, ker naraščaj ta čas že dosti več ne sesá. Počeni s 1. novembrom se na Demjanki prične lov na večerice. Moj pomočnik Ivan se poslovi. Zda sem sam. Pozimi ob hudem mrazu se je težko potikati po gozdovju. Za vsako noč pa je treba pripraviti nekaj kubikov drv. Podirati je treba visoke suhe sibirske bore in jih razcepiti na polena. Kadar delaš ob hudem mrazu brez žage, samo s sekiro, te delo izpočetka močno izmuči. Ščasoma pa sem se tega navadil. Preučeval sem, koliko je živali v tajgi, važnih za lovsko gospodarstvo, koliko je kun, sobolov, sibirskih dehorjev. Sam sem si napravil smučke. Iz debelega topolovega debela sem si s sekiro izdobil čoln.

Ta čas me ne bi bili poznali. Pustil sem rasti brado, počrnel sem od dima. Umival sem se zunaj na mrazu 40°. Segrejem v kolibi vodo in se umivam na mrazu. Umivam glavo, na nogah pa imam led. Zivel sem docela sam s svojima psema.

Tunguz se je vrnil z lova. Prišel sem se pripravljati za vrnitev v oporišče, da napišem poročilo. Pa sem storil napak. Na pot sem se odpravil z ozkimi smučmi. Medtem je padel globok, rahel sneg. Smučke so šle po zlu. Tri sto kilometrov sem premeril v devetih dneh. Cutil sem sleherni korak. Pot sem razpoznaval po prejšnjih znamenjih. Kadar pa sem izgubil sled, sem splezal na drevo, se ogledal in nadaljeval pot. Zaradi globokega snega nisem mogel prehoditi dnevno več kakor 30 km na dan. Pod noč sem že popolnoma opešal. Pa je bilo treba še pripraviti drva, — mraza je bilo 45°. Cepim zmrzli les, udarjam počez, a sekira odskakuje kakor ga je gumijasta. Najbolj sem se bal zlomiti sekiro. Brez sekire je smrt neizogibna. Razgrinjam sneg, zlagam drva. Zakurim, namestim posodo, da segrejem vodo. Nasproti ognju napravim steno iz smrekovih vej in snega. Med ognjem in takšno steno nastane precej izenačena temperatura — tu lahko zaspiš. Mraz pa je tak, da kaplje, ki škrope iz posode, v kateri vre krop, kar pokajo v zraku. Večerjam prepečenec z vročim sladkim čajem, nato naložim smrečje ob steni in ležem spat. Juganski Ostjaki, nomadsko ljudstvo, ki živi v Sibiriji, kurijo na svojih pohodih podolžne ognje, z obeh strani napravljajo takšne pregrade iz vejevja in snega, počez pa razgrnejo kože losov na dolge prečke. In tako žive. Njihova otročad teka po teh in takih »šotorih« skoraj naga.

Tako sem potoval ves teden... Osmi in deveti dan hoje sem bil že tako opešal, da sem večkrat hotel leči v sneg in zaspati. Vendar sem se premagal.

Deseti dan sem prišel v oporišče. Tam me kar spoznali hiso. Tri dni sem ležal. Samo spal sem in jedel. Ko sem se spočil, sem pričel pisati poročilo. Pisal sem ga mesec dni. Enkrat samkrat v petih dneh sem šel k sosedu, ki so živeli kakšnih štiri-deset kilometrov od nas, da sem se sprehodil in pogledal, če je prišlo kakšno pismo ali kakšna novica. Bili smo dobri prijatelji.

Predem sem odpotoval, sem priredil pojedino in povabil sosede v goste. Prišel je stari lovec Mirjugin, ki ga poznajo po vsem Vasjuganju. Prišli so tudi Ostjaki z družinami. Napekli smo losovega mesa, noge smo skuhali v žolico. Zaigral sem na harmoniko. Pogovarjali smo se o lovu. Mirjugin je pripovedoval, kako se je lansko jesen rešil pred losom na treh smrekah: strnil je tri vršiče smrek, sedel nanje kakor ptica in si prepeval.

Ostjak je zložil pesem o tem, kako je pripotoval ruski tovariš iz Moskve, znal vse napraviti, si postavil bajto, iztesal čoln, poznal sleherni žival po imenu, ni se ustrašil medveda, povabil sosede v goste, priredil pojedino in govoril o novem velikem življenju, ko ni več trgovcev in se večerije krzno plačuje, kakor je v redu in prav.

Ljudska poezija Ostjakov ni posebno bogata, zato pa so njihova oblačila, sani in domače potreščine okrašene zelo pisano in fino. Pogostoma lahko na eni sami majhni stvari razbereš celo zgodbo iz losenskega življenja.

Obleke in domače potreščine Ostjakov in Tunguzov so zelo okusne. Ti ljudje tajge ukaajo visoko starost. Sestdesetletniki so še vsi pri močeh, četudi večino muči revmatizem. Kadar zagledaš starega Mirjugina na smučkah, se mu ne moreš načuditi. Urnejši je in spretnjši kakor vsak mladenič. Videl sem osemdesetletnike in še starejše Ostjake, ki so še vsi sveži. To je pošteno, odkrito, molčeče ljudstvo. Če pozabiš kožuh v gozdu, ti ga prav gotovo prinesó. Imajo skupne zaloge hrane in drugega.

»Povejte, Ljova, ali ste se to leto odvadili ljudi?«

»Odvadil sem se pogovorov, ne ljubi se mi čenčati. V tajgi vidiš, čuješ in čutiš rahleje in globlje. Sončni zahod je v gozdu iglavcev vsakdanji prizor. Pa vendar te ta prizor prevzame docela drugače kakor katero koli gledališče. Hrepenim po tajgi. Komaj čakam, da se vrnem. Lejte, predaval sem tu, pa nisem povedal niti desetine tega, kar sem čutil in mislil. Radosti in življenja v tajgi ne moreš dopovedati. Sodim, da sploh nimam besed za to... Lepega jesenskega dne se oglašja los, ko zahaja sonce, in gozd, reke in jezera mu odpevajo. Mar je to mogoče dopovedati? Človek bi najrajši zapel... Toda med predavanjem ne moreš prepevati. Nerodno bi bilo — ljudje bi se smejali...«

Filatelija

CESKOSLOVASKA

Od naše zadnje objave je dala poštna uprava v CSR v promet nadaljnje novosti, in sicer:

1. Dne 12. decembra 1948 je izšla posebna znamka za »5. obletnico českoslovaško-sovjetske prijateljske pogodbe«. Vrednota za 3 kcs (rožnata) kaže českoslovaškega in sovjetskega delavca, ko si podajata roki. Znamke imajo privesek, na katerem sta vidni državni zastavi obeh držav. Na dan obletnice je pošta prodajala posebne spominske pisemske ovitke.

2. Dne 18. decembra 1948 poseben blok za »30. obletnico českoslovaške poštne znamke«. Velikost bloka 7x9 cm. V sredini je neobčana znamka s sliko Hradčanov v vrednosti 10 kcs. Nad znamko sta letnici 1918—1948, pod njo pa napis »Tricet let českoslovaške poštovni znamke«.

3. Dne 22. decembra 1948 je prišla v promet tradicionalna serija 3 znamk »Za deco« v vrednotah:

1.50 — 1. — kcs (vijoličasta),
2. — 1. — kcs (modra),
3. — 1. — kcs (rdeča).

Na obeh straneh pole (na desni in levi) imajo tudi te znamke priveske s primernim besedilom.

4. Portovna serija se je pomnožila za 3 dodatne vrednote: 1.50. 2. — in 6. — kcs.

5. Dne 21. januarja 1949 sta izšli 2 znamki za »25. obletnico Lenineve smrti« 1. s. za 1.50 in 5. — kcs. Prvega dne so bili v prodaji posebni pisemski ovitki s sliko Leninevega mavzoleja v Moskvi, pošta Praga pa je uporabljala poseben poštni žig.

6. Dne 25. februarja 1949 je bila v prometu posebna znamka za 3. — kcs (rdečerrjava) v priložnost prve obletnice, odkar je prevzela Komunistična partija vodstvo v CSR. Na sliki jo predsednik republike Klement Gottwald.

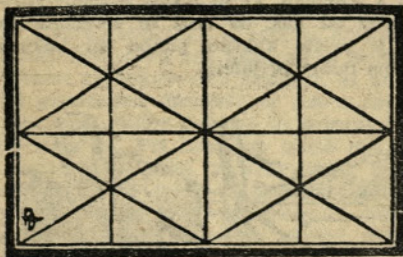
Naša slika kaže pisemski ovitek z nekaterimi novimi znamkami CSR, ki so žigosane s posebnim žigom z dne 25. februarja 1949 za prvo obletnico nove vlade.

Medtem sta izšli še znamki za 3 in 10 KCS s sliko Gottwalda v drugih barvah.

ALI ZNATE PRAVILNO STETI?

(Nagradna)

Smešno vprašanje, mar ne? Ali znate pravilno šteti? Seveda, saj ste se tega naučili že v osnovni šoli. Tako jel Toda... mi razumemo to »pravilno« štetje nekoliko po svojo, po ugankarsko. To je naša pravica, v našem ugankarskem kotičku.

Sedaj pa k stvari. Odgovorite nam na naslednje vprašanje: koliko trikotnikov vsebuje gornji pravokotnik? Da pa boste pravilno šteli, dovolite še tole opozorilo: v pravokotniku so trikotniki različne velikosti!

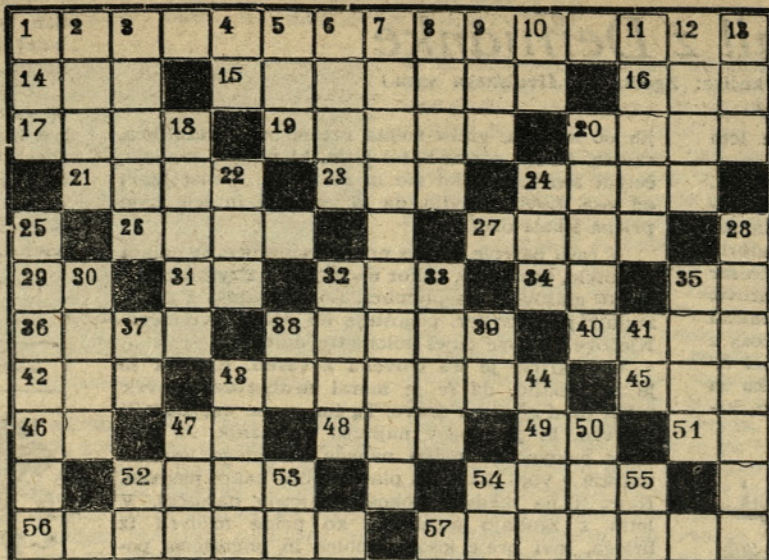
(Rešitve nam pošljite do vključno sobote 9. aprila t. l. Naslovite jih na: uredništvo »Tovarisa«, — Ljubljana, Knaflijeva ulica št. 5 [Večerno razvedrilo]. Vaš naslov naj vsebuje tudi vaš poklic.)

SESTAVLJALKA

I.	II.
1. Manon	vihar
2. izgnane	atom
3. komedija	car
4. ime	prizme
5. tarok	vol
6. Enare	kovboj
7. vera	Janko
8. čajni	blesk
9. Oresti	Testa
10. stvor	urad

Sestavi iz besed pod I. in II. besede naslednjega pomena: 1. ruski skladatelj, 2. spor, nasprotovanje (tujka), 3. politični sistem, kjer je oblast dejansko zagotovljena ljudstvu, 4. miselno naziranje, ki gradi samo na čutnem zaznavanju, na izkušnjah, 5. preprost domač predilni stroj, 6. klevetanje, žalitev, 7. ločilo, 8. mesto na Uralu, »vrata v Sibirijo«, 9. gospodarska panoga.

Ob pravilni rešitvi ti bodo povedale začetnice besed, brane navpično, ime delovnega kolektiva naše težke industrije.

KRIZANKA

Besede pomenijo: Vodoravno: 1. osnovna naloga našega petletnega plana, 14. glavno mesto evropske države, 15. železniška postaja v Sloveniji, 16. mar. ali (srbhv.), 17. vremenski pojav, 19. obrtnik, 20. ptica, 21. pokrajina v Zadnji Indiji, 23. nevarna bolezen, 24. tovarno živinče, 26. jezero v Sibiriji, 27. način oblačenja, 29. krajevni prislov, 31. število, 32. turški fevdalec, 34. podredni veznik, 35. okrajsava za kliniko, 36. pripadnik evropskega naroda, 38. okras konja, 40. priprosta popotna »prtljaga« nekoč (množ.), 42. vzklík, 43. opravljati kamnoseško delo, 45. kratka za mladinsko ustanovo, 46. veznik, 47. oblika pomožnega glagola, 48. okrajsava za označbo strani, 49. dva enaka soglasnika, 51. nikalnica, 52. glasilo CK KPS, 54. notranji telesni organi, 56. smrtni boj, 57. prebivalci velikega evropskega mesta. — Navpično: 1. fizikalna merska enota, 2. enota evropskega denarja, 3. nekdanja Ljubljana, 4. dva različna soglasnika, 5. mosko ime, 6. mosko ime, 7. španski fašisti, 8. tako, vendar, 9. sprednji veznik, 10. otroški vzklík, 11. obmorski kraj v Tržaškem zalivu, 12. otok v Sundskem otočju, 13. naplačilo, 18. mesec, 20. mesec, 22. otok med Anglijo

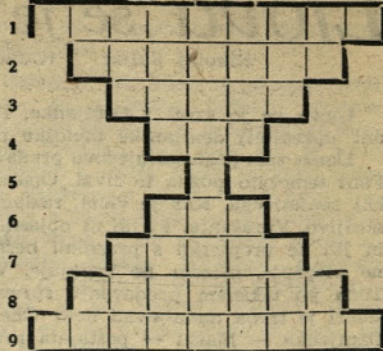
in Irsko, 24. sila, jakost, 25. slučajnost, slepa usoda, 28. iti za kom, 30. nagel, hiter, 32. grški bog vojne, 33. pripadnik izumrlega mongolskega plemena, 35. plezalna potreščina, 37. vzklík, 38. dva različna soglasnika, 39. arabski žrebec, 41. del telesa, 43. kosi lesa, 44. nas zabava in razvedril, 47. spanje, 50. kača, 52. predlog, 53. vzklík, 54. akademska kratka, 55. znak za kemično prvino.

DOPOLNJEVALKA

1. A	g	a	—	—	—	—	—
2. —	a	g	a	—	—	—	—
3. —	—	a	g	a	—	—	—
4. —	—	—	a	g	a	—	—
5. —	—	—	—	a	g	a	—
6. —	—	—	—	—	a	g	a
7. —	—	—	—	—	—	a	g

Vpiši namesto črtic črke, tako da boš bral vodoravno besede naslednjega pomena: 1. mitološki starogrški kralj, ki je vodil Grke v boj proti Trojanem, 2. ugledni voditelj ZSSR (rojen 1893), 3. izmišljenost, neresničnost, 4. ena izmed reakcionarnih formacij, ki je med NOV sodelovala z okupatorji v boju proti partizanom, 5. poraziti, prekiniti, 6. postavljen, dan v razpravo in odločitev, 7. vas pod Rogom (v ednini).

STOPNICE

Z odvzemom oziroma z dodajanjem (od 5. naprej) dveh črk sestavi z uporabo črk predhodne besede naslednje pojme: 1. član kmečke socialistične skupnosti, 2. skupnost, ki temelji na spolni zvezi in njenem priznanju po zakonu, 3. točka na nebu, 4. naš dnevnik, 5. soglasnik, 6. zabavišče, 7. naš šahovski mojster, 8. žensko ime, 9. zdravilna vrtna zel.

RESITEV UGANK V 12. STEVILKI

Poštni žigi: Odbiraj izmenoma črkovne dvojice na zgornjem in spodnjem žigu. Na zgornjem žigu začneš pri dvojici »vs«, pri spodnjem pa pri dvojici »mi«. Rešitev je naslednja: MI vstajamo v življenje svetlo, novo. — A. A. (Anton Askerc).

Glasbeni polž: 1. Knez Igor, 2. Rigolotto, 3. Oberon, 4. Netopir, 5. Rusalca, 6. Arnič, 7. Čajkovski, 8. Ivan Susanin, 9. Nikola Šubic Zrinski, 10. Imberek z nosom, 11. Manon Lescaut, 12. Traviata, 13. Adamič, 14. Črne maske, 15. Elektra Gorenjskislavček.

Krizanka: Vodoravno: 1. Plavnica, 8. Strnišče, 15. lavorika, 17. rajne, 18. agitatorji, 20. ed 21. Pl. 22. vajeni 23. aa, 24. snimek, 26. Atos, 27. regrat, 28. jaz, 29. linija, 31. od, 32. realen, 35. anonimen, 38. iti, 39. co, 41. plesl, 42. ll, 43. umen, 44. biro, 46. ajda, 48. Ala, 49. žilav, 50. Kardi, 52. av, 53. kravata, 54. nart, 55. ure. — Navpično: 1. plavalec 2. lagati, 3. avljoni, 4. notesi, 5. Iran, 6. citirane, 7. ako, 9. tri, 10. ra, 11. njen, 12. Indija, 13. se, 14. epik, 16. Aragonija, 19. jardi, 21. pežete, 24. strel, 25. malina, 30. jalova, 33. en, 34. Nive, 36. Osaka, 37. mlada, 40. Obir, 41. prav, 43. ulj, 45. Ila, 47. drn, 48. alt, 49. žk, 51. Er, 52. ar.

radio

Radio Ljubljana, Maribor in Slovensko Primorje (569 m, 449 m, 210 m) ima dnevno na sporedu naslednje redne oddaje: 6.10 napoved časa in poročila, 6.20 jutranja telovadba in objava dnevnega sporeda, 7. napoved časa, radijski koledar in poročila, 12.30 napoved časa in poročila, 12.40 Zabavna glasba, 14.30 napoved časa, poročila

Velika Staničeva, stalna sodelavka Radia Ljubljane, je koncertirala 25. marca ob spremljevanju prof. Antona Trosta

in objava večernega sporeda, 19. radijski dnevnik, 19.30 napoved časa, poročila in objava sporeda za naslednji dan, 19.40 zabavna glasba, 22. prenos poročil Zvezne postaje Beograd. Oddaja se dnevno zaključuje ob 23.30. Nadalje prinaša spored za prihodnji teden:

PONEDELJEK, 4. aprila: 14. Pesmi in plesi narodov Jugoslavije; 14.40 Igra Mali orkester Radia Ljubljana; 15.10 Igra saksofonist Srečko Dražil, pri klavirju Mitja Zebre; 15.45 Plesna glasba; 18. Glasba in antika; 18.45 Samospeve Antona Lajovica poje tenorist Janez Lipušček, pri klavirju Danilo Svava; 19.10 Nekaj skladb za godalne orkestre; 20. Koncert violonistke Nade Jevdjenijevič-Brandlove, pri klavirju Ksenija Ogrin. Na sporedu francoska glasba (prenos iz Maribora); 20.20 Lahek spored izvajata: »Tamburaški orkester« p. v. Matka Sljakovič in »Fantje na vasi«; 21. Popularni večerni koncert; 22.30 Glasbena medigra; 22.40 Igra Veseli trio; 23. Romance in nokturmi.

TOREK, 5. aprila: 14. Igra Mali orkester mariborske radijske postaje; 14.50 Skladbe starejših slovenskih skladateljev izvajata pianist Danilo Svava; 15.10 Joseph Haydn: Godalni kvartet; 15.45 Slovenske umetne pesmi; 18. Igra Vaški kvintet; 18.30 Oddaja za pionirje, Poje pionirski pevski zbor iz Jevnice; 18.50 Glasbena medigra; 19.10 Giuliani: Serenada, izvajata: Slavko Korošec (flavta) in Stanko Prek (kitara); 20. Prenos iz opere; 23. Pisana glasba do konca oddaje.

SREDA, 6. aprila: 11.15 Solska ura za osnovne šole: Berta Hudalesova: Delovanje človeškega telesa; 14. Pester spored orkestralne in solistične glasbe; 15.45 Samospevi ruskih skladateljev; 18. Mali ansambel Radia Ljubljana; 18.40 Slovenske mladinske klavirske skladbe izvajata pianistka Zorka Bradačeva; 19.10 Drobne skladbe velikih mojstrov; 20.10 Igra čelist Bogo Čehovin, pri klavirju Ksenija Ogrin (prenos iz Maribora); 20.30 Trije Straussovi valčki; 20.45 V borbi za plan; 21. Iz zakladnice slovenskih skladateljev; 21.30 Zabavni orkester Radia Ljubljana; 22.30 Iz del Alberta Roussella.

ČETRTEK, 7. aprila: 14. Lahek opoldanski spored; 14.40 Igrajo znani virtuozji; 15.10 Maurice Ravel: Kon-

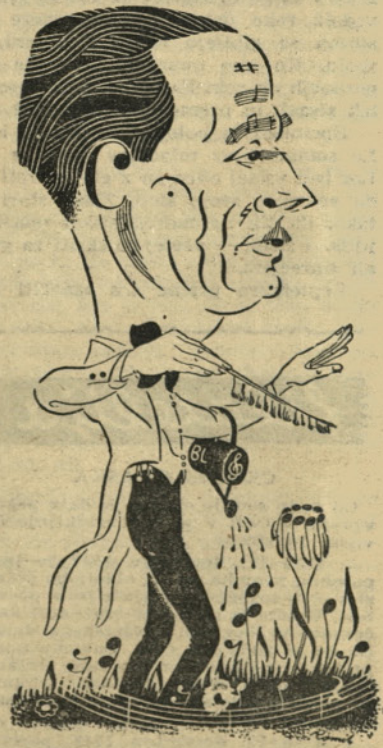
cert za levo roko, za klavir in orkester; 15.45 Samospeve poje Ivica Bric, pri klavirju Marijan Vodopivec; 18. Mali orkester Radia Ljubljana; 18.30 Iz Wagnerjevih oper; 19.10 Nekaj skladb za gibčne prste; 20.15 Slovenske narodne poje Tone Kozlevčar, spremlja Avgust Stanko; 20.30 Literarna oddaja — Cankar; Na klanecu; 21. Igra orkester p. v. Knuševičkega; 21.15 Slovenska umetna glasba (prenos v Zagreb); 22.30 Nočni koncert.

PETEK, 8. aprila: 14. Mali ansambel Radia Ljubljana; 14.30 Pesmi in plesi slovenskih narodov; 15.45 Marjan Kozina: Ilova gora, izvajata Simfonični orkester Slov. Filharmonije — dirigent Samo Hubad; 18. Igra godba na pihala Doma JA; 18.50 Pionirski zbori; 19. Oddaja za ljudske odbore; 19.20 Filip Katev: Lazarska suita; 20. Koncert vokalnih ansambljev. Sodelujejo: Slov. vokalni kvintet, Slovenski sindikalni kvintet, Fantje na vasi in kvintet SKUD »Slava Klavora« in Kranjski kvartet; 21.30 Pisana glasbeni spored; 22.30 Komorni orkester izvajajo vedro glasbo; 22.50 Komorna ura Johanna Brahmsa. Sodelujejo: Manja Mlejnik, Ali Dermelj, Mihael Gunzek in Pavel Sivic.

SOBOTA, 9. aprila: 11.15 Solska ura za sedemletke in nižje gimnazije — Brničeva: Maksim Gorki; 14. Iz koncertov in simfonij; 14.30 Srbska in hrvatska umetna vokalna glasba; 15. Pester opoldanski spored; 15.45 Samospeve poje sopranistka Liga Doroghi, pri klavirju Marijan Lipovšek; 18. Srbske in makedonske narodne pesmi; 18.15 V borbi za plan; 18.30 Zabavni orkester Radia Ljubljana (prenos v Zagreb); 19.15 Borbene in delovne pesmi; 20. G. Charpentier: Vtisi iz Italije; 20.20 Hrvatska narodna glasba (prenos iz Zagreba); 20.50 Pester sobotni večer za ples in razvedrilo; 22.30 Pisana spored do konca oddaje.

NEDELJA, 10. aprila: 8. W. A. Mozart: Koncert za violino in orkester v A-duru; 8.30 Napovedi; 8.45 Narodni plesi; 9. Iz naših delovnih kolektivov; 10. Igra Mali orkester mariborske radijske postaje p. v. Draga Lorbeka (prenos iz Maribora); 11. Poje zbor tekstilnih delavk p. v. Jožeta Hanca; 11.30 Pester opoldanski spored; 11.50 Antonin Dvořak: Trlo v f-molu, izvajata: Nada Jevdjenijevič-Brandl, Hilda Lobe in Ksenija Ogrin

(prenos iz Maribora; 13. Pol ure za pionirje in Cicibane — Zgodba iz narodnoosvobodilne borbe; 13.30 Za vsakogar nekaj; 14.45 Koroške narodne pesmi; 15. Oddaja za naše podeželje; 19. Radijski dnevnik; 19.10 Slovenske narodne pesmi; 20. Nova Jugoslovanska lirika; Kovačič: Jama; 20.20 Veder večerni spored; 21. Kaj bo prihodnji teden na sporedu? 21.20 Popularni operni koncert; 22.30 Zabavna in plesna glasba

Bogo Leskovic je 11. marca kot gost dirigiral koncert Filharmonije v Ljubljani

Mednarodni teden v Planici

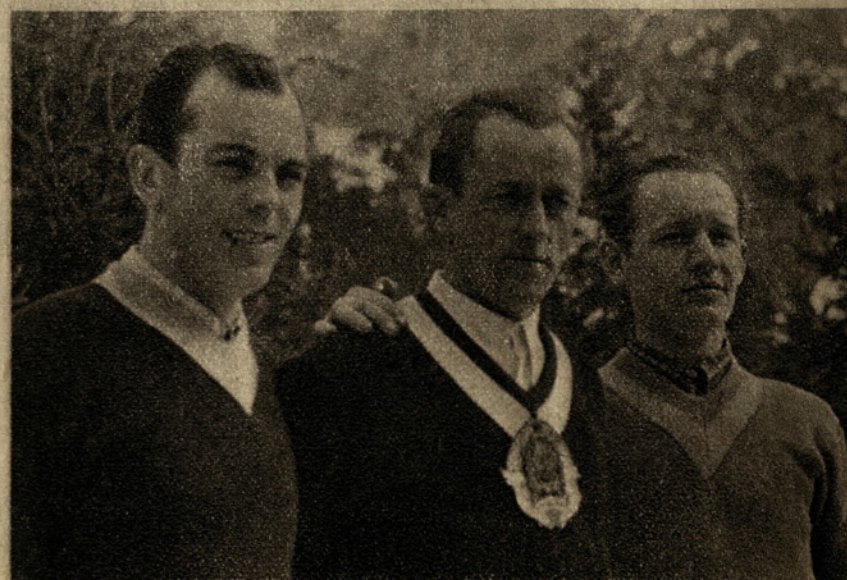
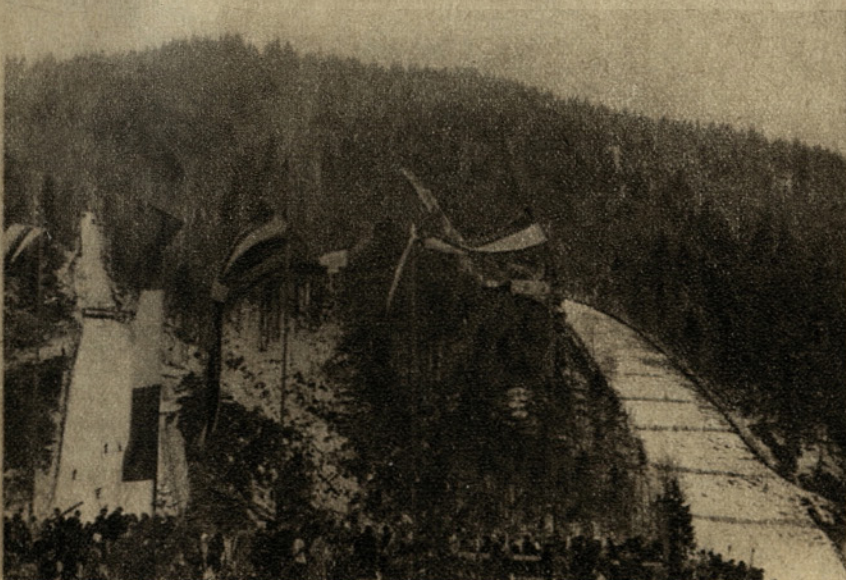
Planiška skakalnica, ki je po izjavah tujih smučarskih tekmovalcev najboljša na svetu, je za svojo petnajstletnico privabila poleg naših domačih smučarskih prvakov ugledne reprezentante smučarskega športa iz tujine: iz Avstrije, Italije, Finske, Švedske in Švice. V Mednarodnem tednu od 20. do 27. marca so se v Planici zvrstila tekmovanja v raznih panogah zimskega športa. Že otvoritvena nedelja je privabila velike množice gledalcev iz Jugoslavije in izza meje. Vremenske razmere so sicer onemogočile smučarske polete na mamutski skakalnici, zato pa so tekmovalci pri skokih na novi 80-metrski skakalnici posvečali posebno skrb stilu poleta.

Zgoraj: Olimpijski prvak na 18 km šved Martin Lundström, ki je dosegel drugo mesto v teku na 30 km. Pogled z vrha 80-metrške skakalnice v globino.

Na desni: Pogled s sodniškega stolpa na iztek 80-metrške skakalnice z veliko množico gledalcev. Srednja vrsta: Tako so v nedeljo, 20. marca, plaval po zraku: šved Karlsson, Jugoslovčan Janez Polda, Finec Johansson, Švicar Tschannen, Italijan De Lorenzi in Avstrijec Steinegger.

Spodaj: Pogled na zastave sodelujočih držav, na 80-metrsko skakalnico na levi in na mamutsko na desni. — Zmagovalci Karlsson, Polda in Holmström so v nedeljo pri skokih zasedli prva tri mesta.

Foto: Vlastja

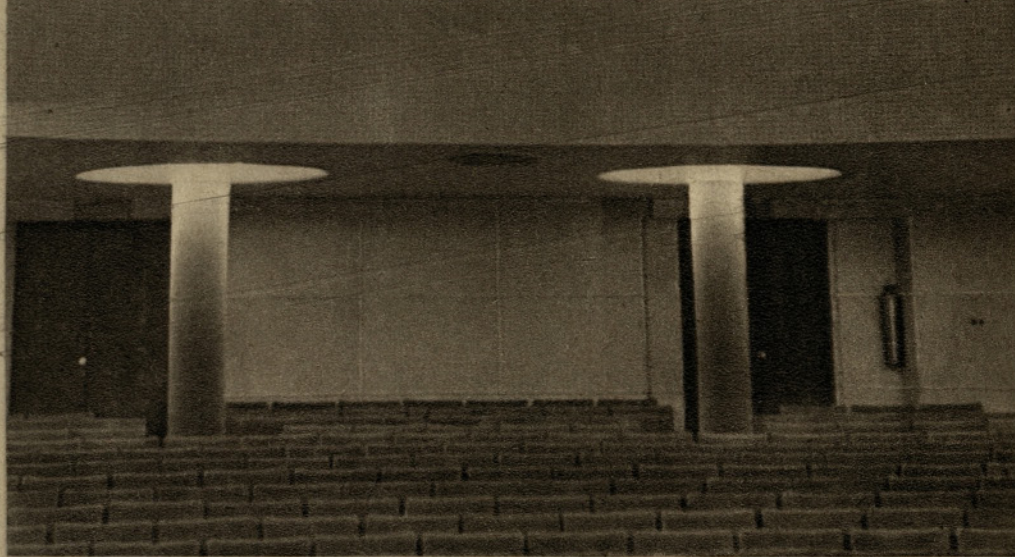
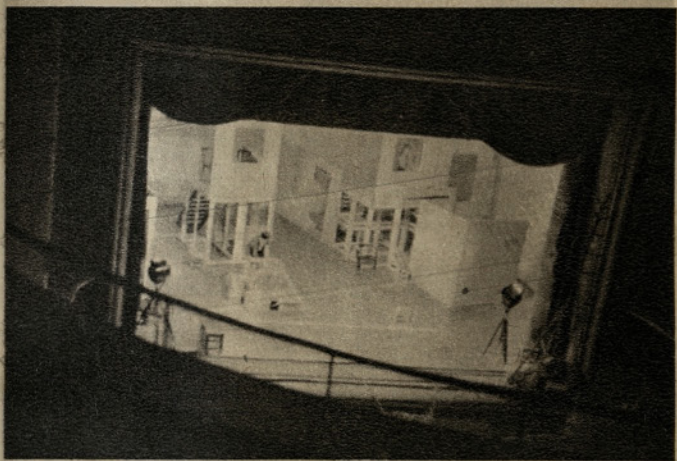
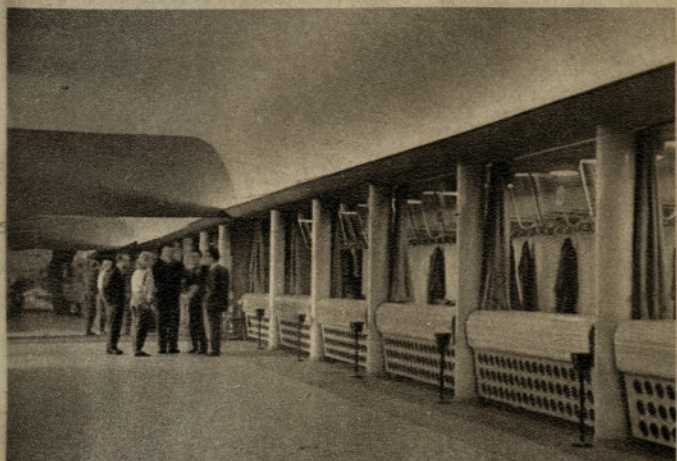

Red dela I. stopnje

je nedavno prejelo 65 odlikovancev na raznih delovnih toriščih Jugoslavije. Med desetimi odlikovanci iz Slovenije je edina žena tovarišica Iva Fakinova, učiteljica sedemletne osnovne šole v Preski nad Ljubljano. V vsem kraju se pozna njeno sodelovanje. Pouk v šoli je znala idejno in politično pravilno usmeriti in ga poglobiti. Vodi pevski zbor, je predsednica krajevne AFŽ in članica okrajnega odbora AFŽ, vodi socialno-zdravstveno delo in prireja tečaje, je knjižničarka, skratka, povsod prosvetna delavka. Med vojno je bila pregnana na Hrvaško, od koder je prišla v Ljubljano in se takoj vključila v delo za OF. Trije njeni otroci so bili partizani. Naše slike jo kažejo v šoli, pri pevskem zboru ter med tečajnicami in članicami AFŽ. Na zgledih tovarišice Fakinove se vzgajajo mlade tečajnice-učiteljice. Eno izmed njih kaže naša spodnja slika pri pouku v isti šoli.

Foto: Štajer

Jugoslovansko dramsko gledališče v Beogradu

je osrednji hram gledališke umetnosti v Jugoslaviji. Tu so zbrani najboljši dramski igralci iz vse države, da v močni umetniški povezanosti ustvarjajo predstave izbranih del, novo gledališko kulturo, ki naj bo za zgled drugim odrom Jugoslavije. Naše slike prikazujejo del modernizirane zgradbe in pogled v njene prostore.

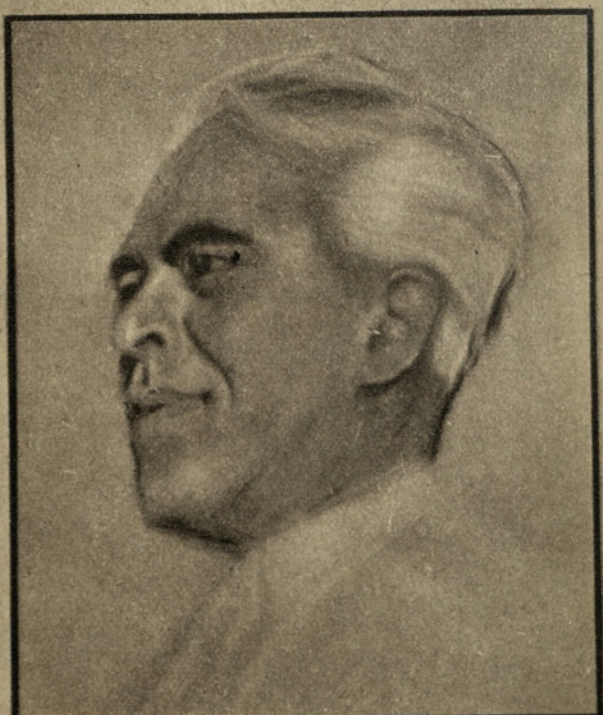
Na levi od zgoraj navzdol: Vzhodni del gledališča. — Sodobne urejene garderobe za občinstvo. — Pogled z balkona na oder. — Salonček oddiha poleg odra, kjer se mude igralci v presledkih med svojimi nastopi. — Prizor iz drame »Ljubov Jarovaja« Konstantina Trenjova, ki jo je zrežiral in insceniral Bojan Stupica. Drama žanje poleg Držičeve komedije »Dundo Maroje« največji uspeh v letošnji sezoni.

Na desni od zgoraj navzdol: Pogled z odra v gledališko dvorano. — Režiser in scenograf Bojan Stupica, umetniški vodja gledališča. — Občinstvo večer za večerom polni gledališče in uživa visoko dramsko kulturo.

Foto: Vlastja

Pomemben dogodek v umetniškem življenju Moskve je bila zadnji čas razstava ruske grafike, prirejena v dvoranah Državnega muzeja upodablajočih umetnosti, imenovanega po Puškinu. Razstava obsega veliko obdobje XVIII., XIX. in začetek XX. stoletja ter obsega dela iz Muzeja likovnih umetnosti, iz Tretjakovske galerije, iz Ruskega muzeja v Leningradu, iz Literarnega muzeja in iz zasebnih zbirk. Tu so zbrani bakrorezi XVIII. stol., krajinarska litografija in knjižna ksilografija XIX. stol., grafična dela najboljših predstavnikov Akademije umetnosti iz vse dobe njenega obstanka, akvarelni in risani portreti, dela velikih ruskih mojstrov s konca minulega stoletja itd. Vsa razstava priča, da je bil realizem tista pogonska sila, ki je dvigal rusko umetnost v borbi z različnimi nasprotnimi strujami. Očitna je zveza med monumentalnimi bakrorezi A. Zubova, ki nam je ohranil podobo Petrograda iz dobe carja Petra, in

ljirčnimi petrograjskimi krajini, ki sta jih v začetku XIX. stol. ustvarila A. Martinov in S. Galaktionov, pa s sibirskimi krajini, ki jih je z globokim vživetjem v prirodo ustvaril V. Surikov proti koncu XIX. stol. Je notranja zveza med lastnim portretom umetnika E. Čemesova, ki je ustvaril lik naprednega človeka s konca XVIII. stol., in portretom mladega prostovoljca Olenina, v katerem nam je O. Kiprenski znal ohraniti globoko intelektualnost in humanizem ruskih borcev v domovinski vojni 1812. I. Mojstrovine v portretni umetnosti so ustvarili veliki ruski umetniki v drugi polovici XIX. stol.: tu so Repinovi portreti umetnikov Serova in Ostrouhova. Serov je upodobil Rimski-Korsakova in Stanislavskega. Ob teh umetninah čutiš: njih globoki realizem, močno vživetje v psihologijo, izražanje lepote človeške duše, — vse to je podnetilo razvoj ruske realistične umetnosti. Ruski umetniki-realisti so znali ne le povečevati lepoto stvarnosti, marveč tudi izražati oster protest proti vsemu, kar kazi človeško življenje. Razstava je izražala globoko idejnost in napredno usmerjenost ruske umetnosti. V XVIII. stol. zveni glas ruske umetnosti, ki gnevno protestira proti poniževanju človeka, zlasti močno v akvarelih I. Ermenjeva, ki se je

udeležil napada na Bastiljo. Njegovim akvarelom po izrazitosti ne najdemo enakega v takratni svetovni umetnosti. V drugi četrtini XIX. stol. se je ruska umetnost zlasti razgibala. Nastale so satirične in humoristične podobe takratnega ruskega življenja v ilustracijah A. Agina h Gogoljevimi »Mrtvim dušam«, v risbah in akvarelih P. Fedotova, P. Šmelkova, V. Perova in P. Sokolova. Visoka idejnost prežema dela največjih ruskih umetnikov: Rjepina, Šurikova in Sjerova. V začetku XX. stol. so se v Rusiji razvijale dekadentske struje, vendar so najboljši ruski umetniki vsekdar znali braniti dolgoletne pridobitve realistične umetnosti in so prenesli njene tradicije v sovjetsko epoho. Ti možje so bili predvsem V. Sjerov, S. Ivanov, N. Kasatkin, A. Arhipov, S. Korovin, I. Pavlov. Ti mojstri so postali učitelji sovjetskih grafikov in slikarjev, dostojnih naslednikov tradicij ruskega realizma.

Herman Nelošvin, kandidat umetnostnih ved.

Naše slike: P. Šmelkov: Trgovec pri fotografu (akvarelirana risba). Ilija Rjepin: Portret umetnika Sjerova (ogljje). A. Ivanov: Moški akt (kre-da). V. Sjerov: Portret K. Stanislavskega (pastel).